

LECTURA ACTIVA

Literatura juvenil - Antaviana Nova - Clàssics catalans

EINES PER TREBALLAR LA LECTURA A LES AULES

Fina Córdoba i Ruiz

ÍNDEX

L'OBRA I EL SEU ENTORN

Fitxa tècnica	3
Introducció	4
L'autor	4
Gènere, estil i context literari	6
Informació complementària sobre l'autor i la seva obra	8

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

Abans de la lectura	14
Durant la lectura	15
Després de la lectura	66

INTERDISCIPLINARIETAT

Activitats	69
----------------------	----

LITERATURA COMPARADA

Activitats	70
----------------------	----

SOLUCIONARI

71

L'OBRA I EL SEU ENTORN

FITXA TÈCNICA

Títol: *Antologia poètica*

Autor: Miquel Martí i Pol (a cura d'Àlex Broch)

Fotografia de la coberta: Pere Formiguera

Editorial: Barcanova

Lloc i any d'edició: Barcelona, 1999 (7a edició de 2010)

Col·lecció: «Antaviana Nova», Sèrie Clàssics Catalans, 135

Pàgines: 230

ANTAVIANA NOVA CLÀSSICS CATALANS

A continuació, indiquem el títol i l'any d'edició originals dels llibres en què es van publicar els poemes recollits en l'*Antologia poètica* de Miquel Martí i Pol: *Porto la tarda recolzada al braç* (1948-1954), *Paraules al vent* (1951-1953), *Quinze poemes* (1954-1955), *Si esbrineu d'un sol gest* (1954-1957), *El fugitiu* (1952-1957), *El poble* (1956-1958), *La fàbrica* – 1959 (1958-1959), *He heretat l'esperança* (1963-1967), *Lletra a Anna* (1965), *Autobiografia* (1965-1966), *La fàbrica* (1970-1971), *Vint-i-set poemes en tres temps* (1970-1971), *Llibre sense títol* (1970-1971), *La pell del violí* (1972-1973), *Cinc esgrafiats a la mateixa paret* (1974), *Llibre dels sis sentits* (1974-1975), *Quadern de vacances* (1975), *Crònica de demà* (1976), *Estimada Marta* (1977-1978), *L'hoste insòlit* (1978), *Les clares paraules* (1979), *L'àmbit de tots els àmbits* (1980), *Primer llibre de Bloomsbury* (1980-1981), *Cinc poemes d'iniciació* (1982-1983), *Andorra (postals i altres poemes)* (1983), *Llibre d'absències* (1984), *Per preservar la veu* (1980-1984), *Els bells camins* (1984-1985), *Temps d'interluni* (1986-1988), *Suite de Parlavà, seguit d'Algú que espera* (1990), *Un hivern plàcid* (1994) i *Llibre de les solituds* (1997).

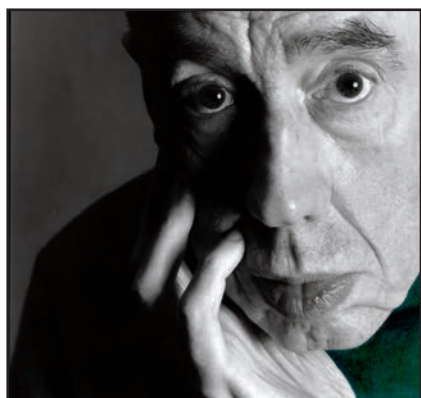
L'OBRA I EL SEU ENTORN

INTRODUCCIÓ

El llibre *Antologia poètica. Miquel Martí i Pol* conté una selecció de poemes i un estudi introductori de l'obra de Miquel Martí i Pol a càrrec de l'Àlex Broch. Tal com s'indica en el llibre, la poesia del nostre poeta ha estat marcada per la representativitat dels dos temps que conflueixen en la seva obra, un temps interior i personal i un temps exterior i col·lectiu. Fill de classe social proletària i d'un poble petit i industrialitzat, la seva poesia, tan lligada a la seva vida, es converteix en una veu propera i quotidiana. Una poesia, podríem dir, viscuda des dels dies d'un poeta que viu al mateix poble on ha nascut i on mantindrà la força de les arrels personals i col·lectives.

Miquel Martí i Pol es va convertir en vida en un poeta conegut, llegit i estimat per la seva societat. Aquesta vivència, gens freqüent en la història de la poesia, la comparteix amb tres poetes més, Verdaguier, Sagarra i Espriu, i tots ells per causes prou diferents. La seva obra, la seva vida i la seva mort són per a tots nosaltres, compatriotes i contemporanis, un mirall de vivències alhora quotidianes i transcendents. Una poesia del dia de cada dia, que és quan passen les coses importants.

L'AUTOR

Miquel Martí i Pol va néixer a Roda de Ter (Osona) el 19 de març de 1929 i va morir a Vic l'11 de novembre de 2003. Encara que fonamentalment és conegut com a poeta, també va publicar un volum de narracions, *Contes de la vila de R. i altres narracions*, dos volums de memòries, un d'articles periodístics, un de correspondència amb Joan Vinyoli i diverses traduccions, sobretot del francès, tot i que també alguna del castellà. Va col·laborar en alguns diaris i revistes, entre els quals destaquen *Avui*, *El 9 Nou*, *Inquietud* i *Reduccions*, de la qual va formar part del consell de redacció des de 1977 fins a la seva mort.

Va cursar estudis primaris a l'escola parroquial del seu poble i es mogué en els ambients culturals del catolicisme dominant a la postguerra, com reflecteix el llibre *El poble*. Quan tenia catorze anys, va començar a treballar al despatx de ca la Tecla Sala, la mateixa fàbrica tèxtil en què treballava la seva mare, i quan en tenia dinou, va patir una tuberculosi pulmonar que l'obligà a passar un any al llit, fet que li permeté llegir moltes obres i molt variades.

Entre els anys 1952 i 1957 va patir una crisi de valors religiosos —com reflecteix també la seva poesia—, la qual va resoldre amb un compromís social. El 1954 obtingué el premi Óssa Menor amb *Paraules al vent* i el 1956 es casà amb Dolors Feixas, amb qui va tenir una filla i un fill. Durant aquests anys, també va mantenir una activitat social molt intensa: dirigí cinefòrums, féu conferències, col·laborà en la poca premsa en català de l'època, posà música als seus poemes i n'interpretà en diversos locals, alguns al costat de membres de la Nova Cançó. A finals dels

L'OBRA I EL SEU ENTORN

L'AUTOR

anys seixanta, aquest compromís social es concretà en la seva afiliació al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC). D'aquestes vivències i d'aquest compromís, en van néixer poemaris que el van fer tan popular com els que giren entorn d'*El poble* i *La fàbrica*, els quals el van incloure de ple en el corrent conegut com a *realisme històric*.

A partir del 1970, l'esclerosi múltiple que se li havia manifestat va suposar un gir vital i poètic: la introspecció, la solitud, la importància dels sentits (sobretot de la vista i el tacte) i, fins i tot, la presència de la mort, començaren a fer-se present en la seva poesia i li permeteren de bastir un món poètic nou que és l'expressió de les sensacions més humanes: l'amor, el desig, la mort... En són bones mostres els llibres *Vint-i-set poemes en tres temps* (1972), finalista del premi Carles Riba, *La pell del violí* (1974), *Llibre dels sis sentits* (1974) i *Cinc esgrafiats a la mateixa paret* (1975).

Segons Pere Farrés, un dels crítics que més han estudiat la seva obra, amb *Quadern de vacances* (1976) sembla que tanqui un cicle i en comenci un altre, en què la vida torna a ser plena de sentit i el poeta recupera les ganes de viure-la i de renovar el seu compromís. Aquest canvi es nota en la seva obra (*Estimada Marta* i *L'àmbit de tots els àmbits* en poden ser els paradigmes), però també en la recuperació d'aquella activitat social que semblava que ja formava part del passat del poeta. Així, l'any 1978 va rebre un homenatge dins la Setmana Popular, a Osona, que organitzava la comissió de cultura del PSUC, sota el lema «Ara és demà», amb cartell d'Antoni Tàpies i amb l'assistència de poetes com Vicent Andrés Estellés, Pere Quart, Joan Brossa, Joan Vinyoli o Ramon Pinyol. Aquell mateix any es va editar el treball plàstic escolar sobre *Primavera i Hivern*, realitzat per alumnes de l'Escola El Puig d'Esparreguera, sota el guiatge de Ramon Besora. Aquest contacte amb el món escolar el va acompanyar fins al final de la seva vida. Les setmanes culturals, els homenatges, els lliuraments de premis es van anar succeint arreu de Catalunya.

El reconeixement públic li va arribar amb la publicació dels tres volums de *L'Obra poètica* —*L'arrel i l'escorça*, *El llarg viatge* i *Amb vidres a la sang*— en la col·lecció «Llibres del Mall», els quals es poden considerar el primer intent de fixar l'obra completa del poeta, i des del 1989 Edicions 62 edita la seva poesia. També són d'aquests anys, sobretot a partir de la dècada de 1980, les reflexions que Miquel Martí i Pol dedicà al fet poètic, a la seva activitat com a poeta; es tracta tant de reflexions teòriques en prosa, com de poesies centrades en la poesia mateixa i els seus valors. Aquestes reflexions el portaren a valorar encara més, si és possible, la paraula i el seu pes en la creació literària i, especialment, la poètica.

El 1984 va morir la seva esposa, Dolors Feixas, després d'una llarga malaltia. El dolor del poeta, present en el volum que li va dedicar, *Llibre d'absències* (1985), no féu canviar la seva visió optimista, vital, serena, plàcida de l'existència, ben present en llibres d'aquells anys, com, per exemple, *Els vells camins* (1987). Potser el seu segon matrimoni, amb Montserrat Sans, al cap de poc temps també n'és una mostra més. Tanmateix, com ha assenyalat Pere Farrés, la seva poesia va fer un gir en la dècada de 1990 —o com a mínim prengué nous matisos— i mostra un cert desconcert, una certa inseguretat, un cert desencís, en part fruit de la seva decadència física («em faig vell»), en part fruit de la situació social i política del país. La ironia que recupera en el *Llibre de les solituds* (1997) en pot ser un bon exemple.

Miquel Martí i Pol va exercir una gran influència en la societat catalana del darrer quart del segle xx, fins al punt que molts l'han considerat el poeta nacional i civil d'aquest període. En

L'OBRA I EL SEU ENTORN

tenim diverses mostres en les nombroses musicacions que n'han fet cantants com Maria del Mar Bonet, Ramon Muntaner, Lluís Llach, Celdoni Fonoll o Rafael Subirachs. D'altra banda, la seva poesia, ja sigui en volums personals o en antologies, ha estat traduïda al castellà, el portuguès, l'alemany, l'anglès, l'italià, el flamenc, l'eslovè, el búlgar, el rus, el japonès... En aquesta línia d'internacionalització, es va promoure la seva candidatura al premi Nobel des de tots els racons i estaments del país, fins i tot des del Parlament de Catalunya l'any 2000.

Va obtenir nombrosos guardons, com ara el premi Óssa Menor (1954), el Fastenrath, el Premi de la Crítica (1978), el Salvador Espriu, el Ciutat de Barcelona (tant de traducció com de poesia), el Nòsside internacional a la Vall d'Aosta, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1991), la Creu de Sant Jordi, la Medalla d'Or al Mèrit en les Belles Arts 1992, el Premi Nacional de Literatura de la Generalitat de Catalunya (1998) i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (1999).

Els homenatges i les distincions honorífiques se succeeixen tant des d'institucions públiques com d'entitats cíviques i a moltes poblacions de Catalunya hi ha carrers, centres d'estudis i biblioteques que porten el seu nom.

GÈNERE, ESTIL I CONTEXT LITERARI

Des que va acabar la Guerra Civil Espanyola el 1939, va ser molt difícil mantenir viva i amb bona salut una cultura expressada en una llengua que la dictadura tenia ben reprimida. Recordem que l'ensenyament en català era prohibit i que no es podia parlar aquesta llengua en cap àmbit públic; fins i tot els mestres castigaven els alumnes si sentien parlar en català a l'escola. Al carrer, a les botigues, als autobusos, a qualsevol oficina de l'Administració no es podia fer servir cap altra llengua que no fos el castellà. Tot i així, la població de Catalunya mantingué viva la llengua catalana en l'àmbit familiar.

A partir de 1945, quan la dictadura del general Franco va saber del cert que les tropes aliades que havien guanyat la Segona Guerra Mundial acceptaven una dictadura a l'Europa que ells anomenaven «lliure», la pressió sobre la cultura catalana fou, en general, una mica menys repressora. La dictadura acceptava manifestacions culturals anomenades «folklòriques» i expressions de poesia sempre que aquesta fos escrita en un català prefabricat.

En aquesta situació de manca de llibertats, Miquel Martí i Pol va viure la seva joventut i la seva maduresa. Sempre va haver de lluitar contra unes circumstàncies conjuminades a fer desaparèixer la seva llengua i la seva cultura, a les quals cal afegir el fet que va haver de treballar per viure, ja que provenia d'una família obrera. Es tracta, doncs, d'un poeta que va lluitar per escriure i per escriure bé, perquè la seva fita era fer una literatura de gran qualitat i que fos l'expressió d'una llengua viva, sense les foscors de jocs intel·lectuals que exclouen part de la població lectora; volia fer una literatura accessible sense renunciar a la millor qualitat.

És difícil emmarcar el poeta de Roda de Ter en cap corrent si tenim en compte tots els condicionants vitals que hem esmentat i el fet que la seva obra és encara molt recent. Alguns titllen la seva poesia de social; uns altres, de realista (de fet, és el poeta que millor exemplifica aquest corrent)... Tanmateix, tots els estudiosos de la seva obra coincideixen que la seva poesia

L'OBRA I EL SEU ENTORN

GÈNERE, ESTIL I CONTEXT LITERARI

prové de l'experiència vital, biogràfica. La seva vida i la seva poesia estan absolutament entrelligades. Seguint el curs dels seus poemes, sabem els seus interessos i les seves vicissituds vitals: l'enamorament, la vida laboral a la fàbrica, la malaltia, l'estimació al seu poble i a la seva llengua, la mort de la seva esposa... Moltes de les experiències que va viure les va traslladar a la seva obra, i ho va fer de tal manera que qualsevol persona que s'hi acosti pot trobar aquella expressió compartida i identificar-s'hi.

Precisament, aquest fet de compartir amb el lector els seus sentiments és el motiu de la seva popularitat, ja que va ser un poeta sense una vida fora del que és comú, però amb una sensibilitat literària extraordinària. Sempre va mostrar una proximitat sincera a qualsevol manifestació cultural que el requerís; això explica el fet que moltes persones l'arribessin a conèixer personalment, persones que no formaven part del cercle d'intel·lectuals i de l'alta cultura, sinó que eren persones que treballaven en un ateneu, en un centre sardanístic... L'expressió d'aquesta estimació popular la trobem reflectida als centres escolars de primària i de secundària que, arreu del país, porten el seu nom, juntament amb biblioteques i altres equipaments de caire cultural i popular.

Ara bé, malgrat que és difícil emmarcar Miquel Martí i Pol en cap corrent literari, sí que podem parlar dels trets més significatius del seu estil: la utopia i la ironia, la tendresa i la gravetat.

Els ideals que veiem a través de la seva obra són de caire solidari; no són uns ideals que tinguin el poeta com a figura central, tot el contrari. Els ideals utòpics no els centra en un futur personal, sinó en un futur col·lectiu. El somni, la idea, la creació humana sempre precediran la realitat. El que s'esdevindrà sempre és engendrat en una ment. Tal com vivim la vida, així la farem. Però, com diríem ara, sense esdevenir intens, sense falses profunditats, sense acabar-se de prendre's gaire seriosament. La ironia permet salvar el patetisme en els moments de més dolor, de més transcendència, per lligar el to i el fet que el poema no acabi sent una expressió melodramàtica.

Són vivències com ara l'amor i la mort, i potser encara més, el sofriment, vivències compartides per tothom, en les quals la intensitat del sentir fa difícil aquesta paraula justa. El gest que expressa sense explicar. Ningú no necessita que li expliquin què és patir; tothom que ho ha sentit ho reconeix de seguida; el que tothom busca en la poesia és el fet de compartir, la compassió, no pas la lliçó.

Un sentir suau, que trasbalsa sense ferir, perquè el que arriba ja és massa punyent, de manera que no cal embolcallar-ho de cruesa, sinó de tendresa. Una tendresa que no desvirtua el dolor ni el plaer, perquè hem de saber sentir per a tot, i cada poema ens ajuda a aprofundir en allò viscut. El pòsit dels dies són difícils de tragar quan no són res més que això, dies que se succeeixen. El que passa, el que es viu cada dia és la vida i el sentir dels moments domèstics: una tarda esperant algú, un dolor que fa dies que no passa i del qual has estat pendent tota l'estona, pot fer morir el record d'altres estacions de l'any viscudes; si la poesia de Miquel Martí i Pol abraça aquests moments, aquests instants de tardor o de primavera passen a ser moments transcendentals absolutament compartibles per tots nosaltres.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

Miquel Martí i Pol va escriure, entre altres, aquestes obres literàries:

Poesia

- *Paraules al vent* (Ed. Óssa Menor, 1954; Edicions 62, 1998)
- *Quinze poemes* (Ed. La Font de les Tortugues, 1957; Edicions 62, 1991)
- *El Poble* (Ed. Daedalus, 1966)
- *La fàbrica* (Ed. Quaderns El Bardiol, 1972; Edicions del Mall, 1981; Edicions 62, 1995)
- *La pell del violí* (Ed. Vosgos, 1974; Ed. Empúries, 1987; Edicions 62, 1991)
- *Quadern de vacances* (Ed. Proa, 1976; Ed. Aymà, 1978)
- *Cinc esgrafiats a la mateixa paret* (Ed. Lumen, 1976; Edicions 62, 1991)
- *El llarg viatge* (Ed. Llibres del Mall, 1976; Ed. Curial, 1977)
- *Amb vidres a la sang* (Ed. Llibres del Mall, 1977; Ed. Curial, 1977)
- *Estimada Marta* (Ed. Llibres del Mall, 1978; Edicions 62, 1989)
- *Les clares paraules* (Ed. Llibres del Mall, 1980; Ed. Edicions 62, 1991)
- *L'àmbit de tots els àmbits* (Ed. Llibres del Mall, 1981; Edicions 62, 1996)
- *Primer llibre de Bloomsbury* (Ed. Llibres del Mall, 1982; Edicions 62, 1995)
- *Antologia poètica* [a cura de R. Torrents] (Ed. Proa-Diputació de Barcelona, 1982; Ed. Proa, 1997)
- *Andorra: postals i altres poemes.* (Ed. Serra Airoso, 1984; Edicions 62, 1993)
- *Autobiografia* (Ed. Empúries, 1984; Edicions 62, 2000)
- *Llibre d'absències* (Ed. Empúries, 1985; Edicions 62, 2000)
- *Bon profit!* (Ed. Empúries, 1987; Ed. Barcanova, 1998)
- *Temps d'interluni* (Edicions 62, 1990)
- *Suite de Parlavà* (Edicions 62, 1991)
- *El fugitiu* (Edicions 62, 1991)
- *Amb sang els compto* (Eliseu Climent Editor, 1993)
- *Un hivern plàcid* (Edicions 62, 1994)
- *Llibre de les solituds* (Edicions 62, 1997)
- *ABCDARI. Una joia solidària* (Aura, 2001)
- *Nova antologia poètica* (Edicions 62, 2002)
- *Martí i Pol essencial* (Edicions 62, 2003)

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

- *Quietud perduda. Poesia inèdita* [a cura de Pere Farrés] (Edicions 62 – Ed. Empúries, 2004)
- *Quietud.* (Ed. Cruïlla, 2004)
- *Antologia poètica* [a cura de Joan Pere Viladecans] (Círculo de lectores, 2004)
- *Per molts anys!* (Ed. Barcanova, 2005)
- *Sol de palla trenada: antologia poètica (1951-2003)* (Edicions 62, 2007)

Narrativa

- *Contes de la vila de R.* (Ed. Lumen, 1978; Edicions 62, 1989)
- *L'aniversari* (Ed. Hynsa, 1983)
- *En Joan Silencis* (Ed. La Magrana, 1987)
- *Obertura Catalana* (Ed. Empúries, 1988)
- *Defensa Siciliana* (Ed. Empúries, 1989)
- *Joc d'escacs* (Ed. Empúries, 1994)
- *Papers domèstics* (Ed. Empúries, 1996)

Miquel Martí i Pol també va fer aquestes traduccions:

- ARNAUD, GEORGES: *El salari de la por*. Barcelona, Edicions 62, 1968.
- BARTHES, ROLAND: *El grau zero de l'escriptura* [amb Jem Cabanes i Concepció Ciuraneta]. Barcelona, Edicions 62, 1973.
- BEAUVOIR, SIMONE DE: *La mesura de l'home*. Barcelona, Edicions 62, 1969.
- LAFONT, ROBERT: *Per una teoria de la nació*. Barcelona, Edicions 62, 1969.
- LÉVI-STRAUSS, CLAUDE: *El pensament salvatge*. Barcelona, Edicions 62, 1971.
- LÉVI-STRAUSS, CLAUDE: *Tristos tròpics*. Barcelona, Anagrama, 1969.
- SAINT-EXUPÉRY, ANTOINE: *Ciudadella* [amb Jordi Sarsanedas]. Barcelona, Nova Terra, 1965.

La seva obra també ha estat traduïda a altres llengües:

Alemanys

- *Ich bin aller echo: Katalanische impressionen. Perrspektive Kataloniens*. Munic, Wirt.

Anglès

- *Vacation Notebook: a traslation of Quadern de vacances* [traducció de Wayne Cox i Lourdes Manyé i Martí]. Nova York, Peter Lang, 1995.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

Bable

- *Agora mesmo* [traducció d'Inaciu Iglesias]. Oviedo, Ambitu DI, 1988.

Castellà

- *Amada Marta* [traducció de Joan Margarit]. Barcelona, Edicions del Mall, 1981.
- *El aniversario* [traducció de Fabrici Caivano]. Barcelona, Hyma, 1983.
- *Antología* [traducció d'Adolfo García Ortega]. Madrid, Ediciones Libertarias, 1987.

Francès

- *L'actuelle poesie de Miquel Martí i Pol*. Marie-Claire Zimmerman.
- *Joie de parole* [traducció de Patrick Gifreu]. París, La Differencie, 1993.

Italià

- *Le belle strade* [traducció d'Antoni Arca]. Sàsser (Sardenya), Edes, 1993.

Miquel Martí i Pol va guanyar aquests premis:

- 1954 Premi Óssa Menor per *Paraules al vent*
- 1977 Premi Lletra d'Or per *El llarg viatge, II*
- 1978 Premi de la Crítica 1979 per *Estimada Marta*
- 1981 Premi Ciutat de Barcelona per *L'àmbit de tots els àmbits*
- 1983 Creu de Sant Jordi
- 1987 Premi Salvador Espriu 1987 i Ciutat de Barcelona 1987 per *Els bells camins*
- 1991 Premi de la Crítica 1992 per *Suite de Parlavà*
- 1991 Premi d'Honor de les Lletres Catalanes
- 1992 Medalla d'Or al Mèrit en les Belles Arts
- 1994 Premi de la Crítica 1995 per *Un hivern plàcid*
- 1997 Premi de la Crítica Serra d'Or en poesia el 1998 per *Llibre de les solituds*
- 1998 Premi Nacional de Literatura de la Generalitat de Catalunya
- 1999 Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

A continuació, presentem un seguit de llibres que contenen pròlegs i estudis sobre l'obra de Martí i Pol:

- BERENGUER, JORDI: *Els inicis poètics de Miquel Martí i Pol (1944-1951)*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002.
- BROCH, ÀLEX (coord.) i PINYOL, RAMON (coord.): *Col·loqui Miquel Martí i Pol*. Vic, Eumo, 2000.
- BROCH, ÀLEX i PLANAS, XAVIER: *Miquel Martí i Pol: vida i poesia*. Barcelona, Proa, 2006.
- CASTELLÓ, ISABEL: *Miquel Martí i Pol. Una vida plena de poesia*. Barcelona, Barcanova, 2002.
- DIVERSOS AUTORS: *Paisatges escrits a la plana de Vic: (Verdaguer i Martí i Pol). A les envistes del Ter; Verdaguer, poeta de Catalunya; Miquel Martí i Pol, la veu del poble*. Vic, Eumogràfic, 2009. (DVD, documental realitzat per Osona Turisme, disponible en català, castellà, francès i anglès.)
- FARRÉS, PERE: *Petita història de Miquel Martí i Pol*. Barcelona, Mediterrània, 2007 (biografia per a infants amb il·lustracions de Pilarín Bayés).
- PÉREZ, CARME: *No estem mai sols: conèixer Miquel Martí i Pol*. Barcelona, CCOO, 2002 / València, Germania, 2004 / Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006.
- PUJADES, IGNASI: *Miquel Martí i Pol. L'arrel i l'escorça*. Barcelona, Proa, 1999.
- PUJADES, IGNASI: *Miquel Martí i Pol. El llarg viatge (1957-1969)*. Barcelona, Proa, 2007.
- SOLDEVILA, LLORENÇ: *Ruta literària de Miquel Martí i Pol*. Barcelona, Proa, 2004.

Si voleu més informació sobre l'autor o sobre alguna de les seves obres, podeu consultar aquestes pàgines web:

www.escriptors.cat/autors/martipolm/

(Pàgina que l'Associació d'Escriptors en Llengua catalana dedica a Miquel Martí i Pol.)

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/miquel-marti-i-pol>

(Pàgina web dedicada a Miquel Martí i Pol dins la secció Lletra, la literatura catalana a Internet publicada per la Universitat Oberta de Catalunya.)

www.iec.cat/

(Pàgina web de l'Institut d'Estudis Catalans.)

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

www.iec.cat/institucio/entrada.asp?c_epigra_f_num=50033

(Pàgina web de l'Institut d'Estudis Catalans dedicada a la Secció Filològica.)

www.diccionari.cat

(Hi podeu consultar el diccionari de l'Enciclopèdia Catalana.)

www.enciclopedia.cat/

(Hi podeu consultar els articles de l'Enciclopèdia Catalana.)

www.escriptors.cat/autors/maragallj/pagina.php?id_sec=2069

(Pàgina web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana dedicada a Joan Maragall.)

<http://xtec.cat/~malons22/trobadors/metrica.htm#mag>

(Conté un resum sobre la mètrica i la versificació.)

http://www.centreexcursionistaesplugues.cat/MiquelMartilPol_Homenatge_bio_i_tria.pdf

(Tria de poemes i recull antològic a càrrec d'en Pep Ribas, amb motiu de la col·locació d'una placa, homenatge a Miquel Martí i Pol, durant l'excursió del Centre Excursionista.)

www.escriptors.cat/autors/martipolm/

(Pàgina web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana dedicada a Miquel Martí i Pol.)

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

www.endrets.cat/suggeriments/formulari.html

(Pàgina web de geografia literària dels Països Catalans, la qual ofereix textos originals dels autors i les autores en llengua catalana.)

<http://escriny.blogspot.com/2009/05/pere-farres-arderiu.html>

(Edició digital i actualitzada del llibre *L'Escriny*, editat per la Biblioteca Municipal de Manlleu l'any 1997. El número del 14 de gener de 2011 està dedicat a en Pere Farrés Arderiu, doctor i catedràtic de Filologia catalana i especialista en l'obra de Miquel Martí i Pol.)

www.vilafrancavirtual.org/webalum/gloria/MMP.html

(Interessant pàgina web de la secció Vilafranca Virtual de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès dedicada a la figura de Miquel Martí i Pol.)

www.sinera.org/mmp/intro.htm#dalt

(Pàgina dedicada a Miquel Martí i Pol en la qual l'anomenen el poeta del poble.)

http://books.google.es/books?id=wG0CTxqFSW4C&pg=PA45&dq=obra+en+prosa+de+Miquel+Mart%C3%AD+i+Pol&hl=ca&ei=S_xLTp2BD8nssgaW7s2hBw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCoQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false

(S'hi pot llegir una versió en línia del llibre *Estimada Marta* de Miquel Martí i Pol a cura d'en Ricard Torrents i en Jaume Subirana.)

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

1. Abans de llegir l'antologia poètica de Miquel Martí i Pol, escriu un resum de 300 paraules aproximadament sobre la seva vida, les seves experiències vitals més rellevants i les seves obres més significatives.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

COLLARETS DE LLUM

1. Llegeix el poema «Collarets de llum» del llibre *Porto la tarda recolzada al braç* (1948-1954) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula) i respon les preguntes:

Collarets de llum
quan la tarda fina;*
si el rostoll* s'adorm
tot és de joguina.

Prou l'estel petit
i la Lluna clara
cercaran l'amor
més i més encara.

Un estel petit ⁽⁵⁾
obre l'ull i parla:
—¿On serà l'amor
que no puc trobar-la?

Se'n riuran els camps ⁽²⁵⁾
i les ribes pures
i els pollancs* i el riu
i el pla i les altures.

—On serà l'amor?
—fa la Lluna bruna.* ⁽¹⁰⁾
L'he cercat* pertot,*
que n'estic dejuna.*

Se'n riuran els grills
i els ocells cantaires ⁽³⁰⁾
i el vent remorós*
i els follets rondaires.

I l'amor ocult
entre satalies*
riu que riu content ⁽¹⁵⁾
de ses traïdories.

I ell, entaforat*
entre satalies,
contarà a la nit ⁽³⁵⁾
noves traïdories.

Collarets de llum
quan la tarda fina;
si el rostoll s'adorm
tot és de joguina. ⁽²⁰⁾

Collarets de llum
quan la tarda fina:
si el rostoll s'adorm
tot és de joguina. ⁽⁴⁰⁾

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Vocabulari

*fina: mor.

*rostoll: conjunt de tiges tallades dels cereals que romanen al camp després de segar.

*bruna: morena.

*cercat: buscat.

*pertot: arreu.

*dejuna: privada, mancada.

*satalies: rosers mesquers o de bardissa, d'on surt la rosa mosqueta.

*pollancs: pollancres.

*remorós: propi del soroll del mar, del vent, de les fulles...

*entaforat: amagat.

a) Quins personatges busquen l'amor?

b) Qui es riurà de la recerca de l'amor?

c) On s'amagarà l'amor?

Aspectes formals

a) **Vers, estrofa i tornada**

- Un **vers** és cada una de les línies d'un poema.
- Una **estrofa** és l'agrupació dels versos relacionats per la rima i el sentit delimitats per una pausa.
- La **tornada** és l'estrofa que es repeteix al llarg d'un poema.

Pràctica

El poema consta de quaranta versos distribuïts en deu estrofes. D'aquestes, les estrofes 1, 5 i 10 estan repetides. L'estrofa que es repeteix es diu *tornada*.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

b) Mètrica

Escandir un vers vol dir comptar el nombre de síl·labes que té. En català, es compta fins a l'última síl·laba tònica.

Els versos poden ser **masculins** o **femenins**:

- Un vers és *masculí* si acaba en síl·laba tònica.
- Un vers és *femení* si acaba en síl·laba àtona.

Pràctica

Co – lla – rets – de – **llum**

Té cinc síl·labes i és masculí, perquè la paraula *llum* coincideix amb la darrera síl·laba tònica.

quan – la – tar – da – **fi** – na

Té cinc síl·labes i és femení, perquè acaba en síl·laba àtona, ja que la darrera síl·laba tònica és *fi*.

siel – ros – toll – s'a – **dorm**

Té cinc síl·labes i és masculí, perquè acaba en síl·laba tònica.

tot – és – de – jo – **gui** – na.

Té cinc síl·labes i és femení, perquè acaba en síl·laba àtona, ja que la darrera síl·laba tònica és *gui*.

Els **fenòmens fonètics** que afecten el nombre de síl·labes són aquests:

- El **hiat**, que consisteix a pronunciar separades dues vocals que estan en contacte.
- La **sinalefa**, que consisteix a pronunciar en una sola síl·laba dues vocals que estan en contacte.
- L'**elisió**, que consisteix a suprimir una de les vocals en contacte.

A aquests tres fenòmens, se n'hi poden afegir dos més:

- La **dièresi**, que consisteix a pronunciar en síl·labes diferents les vocals d'un diftong.
- La **sinèresi**, que consisteix a pronunciar en una sola síl·laba dues vocals que formen un hiat.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Pràctica

Co – lla – rets – de – llum
quan – la – tar – da – fi – na;
siel – ros – toll – s'a – dorm

Les vocals *i* i *e* en contacte han format un diftong, de manera que es pronuncien com una sola síl·laba i compten com a una. Així doncs, s'ha produït una sinalefa.

tot – és – de – jo – gui – na.

c) Rima i nombre de síl·labes

La **rima** és la repetició total o parcial de fonemes al final dels versos, a partir de la darrera vocal accentuada. Pot ser **consonant** o **assonant**:

- La rima és *consonant* quan es repeteixen els sons vocàlics i consonàntics dels versos a partir de l'última síl·laba tònica.
- La rima és *assonant* quan es repeteixen els sons vocàlics, però no els consonàntics, dels versos.

Segons el **nombre de síl·labes**, els versos poden ser d'**art menor** o d'**art major**:

- Els versos d'*art menor* tenen vuit síl·labes o menys. En aquests versos, la lletra que indica la rima s'escriu amb minúscula.
- Els versos d'*art major* tenen nou síl·labes o més. En aquests versos, la lletra que indica la rima s'escriu amb majúscula.

Pràctica

Collarets de llum	a	En el primer vers, escrivim la lletra a.
quan la tarda fina;	b	En el segon vers, escrivim la lletra b.
si el rostoll s'adorm	c	En el tercer vers, escrivim la lletra c.
tot és de joguina.	b	En el quart vers, escrivim la mateixa lletra que en el segon perquè es repeteixen els últims sons.

Per tant, els versos parells d'aquesta estrofa rimen i tots són d'art menor.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

2. Escriu les sinalefes que hi ha en el poema i indica els versos en què surten.

3. Escriu l'elisió que hi ha en el poema i digues en quin vers la trobem.

4. Escolta la versió musicada del poema que va fer el grup Rauxa en aquesta pàgina web:

www.youtube.com/watch?v=kS8sA9W7Jog

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

L'AMOR JUGAVA A PERDRE'S

1. Llegeix el poema «L'amor jugava a perdre's» del llibre *Porto la tarda recolzada al braç* (1948-1954) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

L'amor jugava a perdre's
als teus ulls clars.
Em deia l'enyorança:*
No el trobaràs.
La tarda s'enfolia,*⁽⁵⁾
boja de llum,
vibrant en l'harmonia
del seu perfum.
Plorava el cor silencis
i llanguiment.*⁽¹⁰⁾
Em deia tot: No hi pensis
per un moment.

L'amor es compadia
del meu penar;
de sobte apareixia⁽¹⁵⁾
rere* un lilà.
Per la meva hora muda
volava un cant.
L'amor era vençuda
i el pler* constant.⁽²⁰⁾
S'adorm un goig* unànime
als teus ulls clars.
L'amor, ara, es repenja,
fina, al meu braç.⁽²⁴⁾

Vocabulari

*enyorança: pena o dolor per l'absència, la pèrdua d'una persona o cosa.

*s'enfolia: s'embogia.

*llanguiment: manca d'activitat, d'energia.

*rere: darrere.

*pler: plaer.

*goig: alegria.

Comprensió lectora

2. Com en el poema «Collarets de llum», l'amor es mostra com un personatge de vegades femení i de vegades masculí.

En quin vers del poema «L'amor jugava a perdre's» l'amor es mostra masculí? En quins es mostra femení?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. L'amor en aquest poema fa tres accions en passat i una en present.

a) Quines tres accions feia l'amor abans?

b) Quina acció fa ara?

4. En el poema, la veu poètica s'adreça a un ésser estimat, però sembla que ni l'un ni l'altre no hi fan res. Totes les accions són protagonitzades per altres elements que els envolten. Digues qui o què fa cadascuna de les accions del poema:

a) Qui jugava a perdre's? _____

b) Qui deia al poeta «No el trobaràs»? _____

c) Qui s'enfolia? _____

d) Qui vibrava en l'harmonia del seu perfum? _____

e) Qui plorava silencis i llanguiment? _____

f) Qui deia al poeta que no hi pensés per un moment? _____

g) Qui es compadia del penar del poeta? _____

h) Qui apareixia de sobte rere un lilà? _____

i) Qui volava per l'hora muda del poeta? _____

j) Qui era vençuda? _____

k) Qui era constant? _____

l) Qui s'adorm? _____

m) Qui es repenja al braç del poeta? _____

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Aspectes formals

Aquesta composició és una tirallonga que ens recorda l'estructura de les codolades; tanmateix, no presenta la rima característica en apariats.

La **codolada** és una tirada de versos formada per una sèrie d'apariats que alternen versos llargs i curts. També fa referència a un gènere de la poesia popular, amb versos heptasíl·labs apariats, encara avui ben viu a l'illa de Mallorca.

5. A quina definició de *codolada* correspon el poema «L'amor jugava a perdre's»? Justifica la resposta.

6. Escandeix els versos del poema i marca el tipus de vers i de rima.

7. Escolta la versió musicada del poema que va fer la cantant lleidatana Meritxell Gené en aquesta pàgina web:

<http://blocs.xtec.cat/joan/2010/05/11/meritxell-gene-lamor-jugava-a-perdres-2010/>

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

ROMANÇO

1. Llegeix el poema «Romanço» del llibre *El poble* (1956-1958) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Si ens besem pels carrers
trontollaran* les cases,
les dones del raval
ho contarán al batlle,*
vindran guàrdies civils ⁽⁵⁾
empunyant simitarres,*
dos frares del Remei
i el sometent* amb arma.
Convictes de mant* crim
ens penjarán a plaça, ⁽¹⁰⁾
quan ja siguem penjats
repicaran campanes,
acudirà la gent,
proclamaran l'alarma
i el batlle, modestet, ⁽¹⁵⁾
dirà quatre paraules.
Serà un dia revolt
amb molta tramuntana,
com brandarem,* amor,
tota la santa tarda! ⁽²⁰⁾
Per veure'ns vindrà gent
de tota la comarca,
algú dirà: és molt trist,
i et mirarà les cames.
Entorn del cadafal* ⁽²⁵⁾
nenes uniformades

recaptaran* diners
per les missions de l'Àsia.
En ser que sigui fosc
tornarem cap a casa, ⁽³⁰⁾
gats adúlter viuran
la nit a les teulades,
ens farà mal el coll,
tindrem les mans ben balbes,*
els ulls inflats pel vent ⁽³⁵⁾
i un tremolor a les cames.
Sinistres* vigilants
armats amb forca* i dalla*
percaçaran* arreu
parelles amagades. ⁽⁴⁰⁾
Abans no es faci clar
fugirem cap a França
pels vells camins del bosc
disfressats de captaires.*
Quan ja siguem ben lluny, ⁽⁴⁵⁾
en qualsevol obaga,*
cremarem els vestits
i esborrarem el rastre.
Llavors, lliures i sols,
sense dir cap paraula ⁽⁵⁰⁾
ens besarem de nou
amb una força estranya.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Vocabulari

*trontollaran: es mouran unes coses que no s'aguanten bé.

*batlle: alcalde.

*simitarres: sabres de fulla corbada.

*sometent: organització de gent armada no professional mobilitzada per un toc de campana per defensar-se o encalçar malfactors.

*mant: molt, en gran nombre.

*brandarem: ens balancejarem.

*cadafal: patíbul; plataforma de taulons elevada que es dreça en un lloc públic per a un espectacle, un acte solemne, l'execució d'un condemnat.

*recaptaran: aconseguiran alguna cosa a força de prec.

*balbes: inhàbils, maldestres.

*sinistres: funestos, atziacs; que porten la mort o una gran desgràcia.

*forca: pal amb dues o tres puntes en un extrem que serveix per regirar palla, fems...

*dalla: eina de segar herba.

*percaçaran: cercaran amb ardor, perseguiran la consecució d'una cosa.

*captaires: persones que viuen habitualment de captar, de demanar almoïna.

*obaga: dit d'un lloc on no arriba el sol, ombrívol.

Aspectes formals

Comentari de poètica: romanço *versus* romanç

Aquest poema es titula «Romanço» perquè el poeta ha volgut donar-hi forma seguint l'estil d'aquestes composicions de caire popular.

Un **romanço** és una narració dels fets o de la vida d'un personatge concret, de caire popular i transmesa oralment. Les narracions acostumaven a ser en vers ja que la rima i el ritme afavoreixen la recitació memorística.

Tanmateix, no hem de confondre el romanço amb el romanç, ja que aquest darrer és un tipus de composició poètica en vers de set síl·labes en què els versos parells són assonants i els senars, lliures, de manera que no rimen.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

1. Escandeix els versos i digues si són masculins o femenins.

2. Escribe los nuevos sinalefas, la elisión y las dos sinéresis que hay en el poema e indica en qué versos se encuentra cada una.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Tot i que pot semblar que no tingui rima, quan recitem el poema «Romanço» ens adonem que els versos parells tenen rima assonant, ja que coincideixen només els sons vocàlics. Així cases rima amb *batlle*, *simitarres*, *arma*, *plaça*, *campanes*, *alarma*... i fins i tot amb el mot *paraules*, perquè en el diftong *au* la *u* no es considera un so vocàlic, sinó consonàntic. La resta de versos que no rimen s'han d'indicar amb la lletra *x*.

Indica la rima i el nombre de síl·labes de cada un d'aquests versos del poema:

Si ens besem pels carrers

trontollaran les cases,

a + vocal neutra

les dones del raval

ho contarán al batlle,

a + vocal neutra

vindran guàrdies civils

empunyant simitarres,

a + vocal neutra

dos frares del Remei

i el sometent amb arma.

a + vocal neutra

4. Aquest poema parla de la llibertat que necessita l'amor per expressar-se i de com n'ha estat, de repressora, la societat tradicionalment. Escriu tots els elements que creguis que són testimoni d'altres temps, com, per exemple, penjar els reus en execucions públiques a les places dels pobles.

5. Fins i tot, en aquesta voluntat de rememorar costums i usos del passat, s'hi dibuixen uns personatges amb una arma que no els correspon, ni per cos militar ni per època. De quins personatges i de quina arma es tracta?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

COM QUE ARA VE EL BON TEMPS

1. Llegeix el poema «Com que ara ve el bon temps» del llibre *La fàbrica* (1970-1971) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Com que ara ve el bon temps,
amb set pedretes blanques
farem set menjadors
a la vora de l'aigua.
A l'hora d'esmorzar ⁽⁵⁾
hi pararem la taula;
fulles de marronyer*
ens faran de tovalles.
Dilluns mengem arròs,
dimarts, truita amb patates, ⁽¹⁰⁾
dimecres i dijous,
cigrons amb botifarra,
i pa amb tomàquet el
divendres i el dissabte.
Si surt un aprenent, ⁽¹⁵⁾
li llevarem les calces*
i amb un espardenyot
li estovarem* les anques.*
Quan passi el director
posarem cares llargues, ⁽²⁰⁾
direm «bon dia» a cor
i ens taparem les cames;

set diables ocults
faran gran riallades.
En ser tres quarts de nou ⁽²⁵⁾
despararem la taula
i mentre soni el corn*
fugirem de la clasta.*
Amb menys de quatre salts
ja serem a la plaça; ⁽³⁰⁾
un quart per esmorzar
i un quart per fer gatzara.*
Dos minuts per les nou
tornarem a la tasca.
Passant pel safareig* ⁽³⁵⁾
ens rentarem la cara,
engegarem un crit
que esparverï* les dames
i saltarem el gual*
com qui se'n va en batalla. ⁽⁴⁰⁾

Com que ara ve el bon temps,
amb set pedretes blanques
farem set menjadors
a la vora de l'aigua.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Vocabulari

*marronyer: castanyer bord.

*calces: peça de roba que antigament cobria els peus i les cames fins a la cintura.

*estovarem: picarem, pegarem.

*anques: natges.

*corn: instrument de vent format per una banya.

*clasta: pati empedrat central o anterior, en contraposició al posterior (corral).

*gatzara: cridòria, brogit, amb què una colla de gent manifesta la seva alegria.

*safareig: dipòsit quadrangular, fet d'obra, per posar-hi aigua i rentar-hi la roba.

*esparveri: esveri, causi molta por la imminència d'un perill.

*gual: indret d'un riu en què l'aigua és prou baixa i el fons prou bo perquè s'hi pugui passar caminant.

Comprensió lectora

2. Qui són la veu del poema i quina edat creus que deuen tenir? A qui creus que va adreçat el poema?

3. On creus que viuen?

4. Creus que el poema retrata l'època actual o una època antiga? Per què?

5. En quin moment del dia tenen lloc els fets que es descriuen en el poema?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. Què faran les protagonistes del poema quan falti un quart per tornar a la feina?

7. Què faran quan faltin dos minuts per a les nou?

Aspectes formals

8. Escandeix els versos del poema.

9. Com són els versos i la rima?

Comparació amb altres obres

10. Llegeix el poema «Tot l'enyor de demà» de Joan Salvat-Papasseit i comenta quins paral·lelismes hi ha amb el poema «Com que ara ve el bon temps» de Miquel Martí i Pol.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

IN MEMORIAM

1. Llegeix el poema «In memoriam» del llibre *La fàbrica* (1970-1971) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Com que no sempre el poema s'organitza
entorn d'una subtil* regolfada* de conceptes,
ara puc dir que avui hem enterrat
la Soledat González,
que feia disset anys que netejava ⁽⁵⁾
les comunes* de la fàbrica
i un any escàs que s'havia jubilat
perquè les cames ja no la servaven.*

De res no servirà que li dediqui aquest poema;
i si dic que cantava mentre feia la feina ⁽¹⁰⁾
no faig sinó narrar
fets sense cap importància.

La Soledat González mai no havia
oblidat el seu poble, a Extremadura,
i deia que les glans que durant anys ⁽¹⁵⁾
havia compartit amb els porcs que guardava*
eren de bon menjar i alimentoses.

Avui seria fàcil estibar* meravelles.
La Soledat, l'havien
foragitada* del seu poble ⁽²⁰⁾
en acabar la guerra.

Tot el que es perd es perd per sempre:
vosaltres, jo, la Soledat González...

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Vocabulari

*subtil: molt tènue.

*regolfada: fet de regolfar un fluid. Retrocedir, un fluid en moviment, en topar amb un obstacle i formar un remolí.

*comunes: cambres on es va a orinar i a defecar.

*servaven: obeïen.

*guardava: vigilava.

*estibar: apilar, disposar mercaderies de manera que ocupin el mínim lloc possible.

*foragitada: treta a fora, expulsada.

Comprensió lectora

2. En el vers 9 llegim: «De res no servirà que li dediqui aquest poema.»

a) Per què creus que el poeta fa aquesta afirmació?

b) Penses que és una contradicció que el poeta dediqui aquest poema a la Soledat González encara que cregui que no servirà de res? Justifica la resposta.

3. Pensa en el realisme social o la poesia social, corrent al qual pertany el llibre de poemes *La fàbrica*, en què trobem el poema «In memoriam», i digues si creus que la poesia té cap funció i per què.

4. Creus que la música, en general, i les cançons, en particular, tenen cap funció? Exposar la teva opinió en veu alta i acompanya-la d'arguments i exemples.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

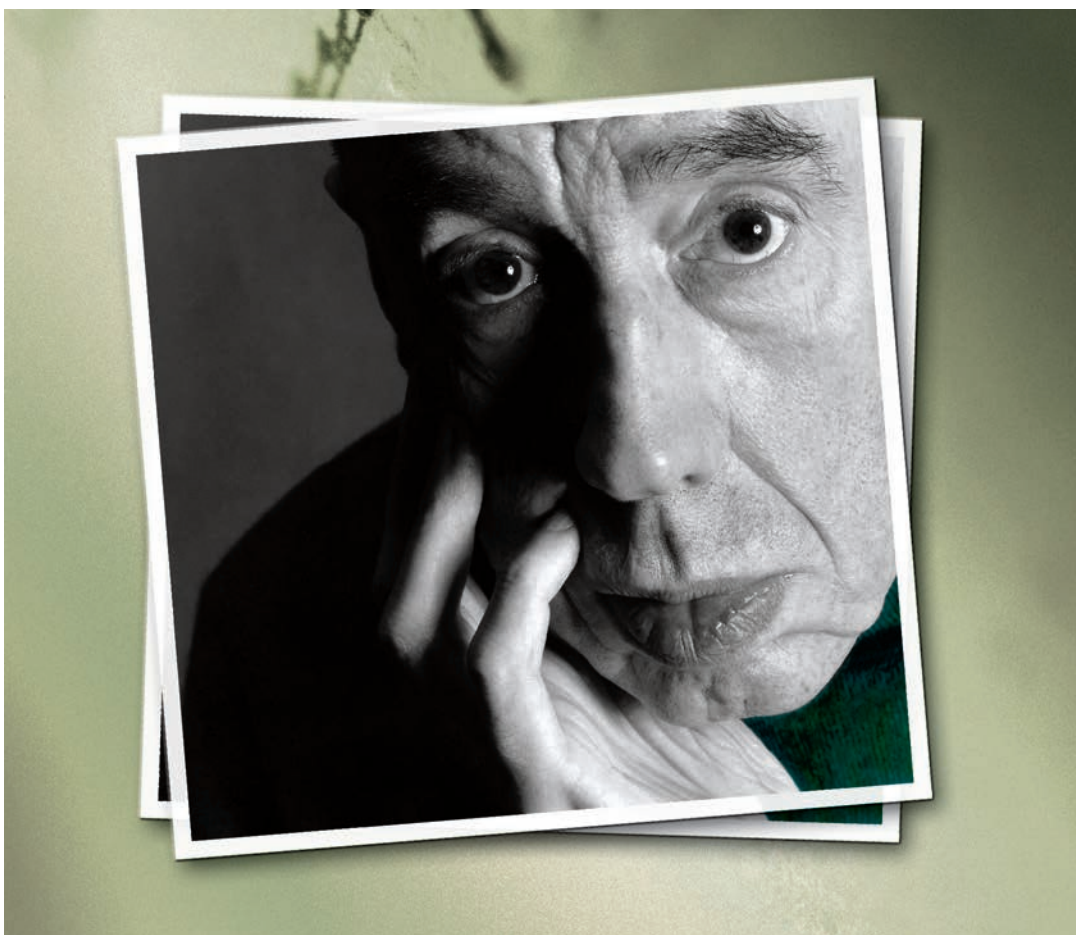
Aspectes formals

El poema «In memoriam» consta de cinc estrofes amb un nombre de versos desigual: la primera estrofa té vuit versos; la segona, quatre; la tercera, cinc; la quarta, quatre, i la cinquena, dos. Els versos, al seu torn, són lliures, ja que no coincideixen en el nombre de síl·labes ni en la rima.

Tanmateix, els versos centrals del poema, l'11 i el 12, són cabdals a l'hora d'interpretar-lo:

*«[...] no faig sinó narrar
fets sense cap importància.»*

El poeta dedica un poema a una persona d'origen humil, fins i tot humiliada en ser foragitada de la seva pròpia terra; una persona que feia una feina humil però alhora tan necessària i dignificada per ella mateixa, si tenim en compte l'actitud amb què la feia. Precisament, el poeta recull aquest aspecte i l'eleva a categoria de nucli del poema: cantava mentre feia la feina.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

MIREU-ME BÉ: SÓC L'ALTRE...

1. Llegeix aquest poema del llibre *Vint-i-set poemes en tres temps* (1970-1971) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Mireu-me bé: sóc l'altre.

Coix de dos peus,

sorrut* i solitari.

No vinc d'enlloc

i escric per sobreviure. ⁽⁵⁾

Desfaig camins

perquè no sé dreces.*

Reprenc costums.

Si ara pogués, jauria*

pels marges* clars ⁽¹⁰⁾

amb noies de pell fosca.

Però he crescut

i algú m'ha omplert de vidres

tota la sang.

Mireu-me bé: coixejo. ⁽¹⁵⁾

No tinc sinó

la veu que em representa.

Adollo* mots

i els mots em purifiquen.

Emergiré* de mi mateix el dia ⁽²⁰⁾

que un vent terral*

m'eixugui els ulls. Són altes

les espases de foc

d'aquesta lluita

que em serva* dret ⁽²⁵⁾

contra la por i el somni.

Mireu-me bé,

mireu-me bé: sóc l'altre.

Vocabulari

*sorrut: de natural tancat, poc tractable.

*dreces: camins més curts que el principal per arribar a un lloc.

*jauria (una persona): hi tindria relacions sexuals.

*marges: vores d'un terreny que formen graons o desnivells.

*adollo: aboco a doll, tiro a raig.

*emergiré: sortiré de l'obscuritat o venceré l'obstacle que em té pres.

*terral: dit del vent que bufa de la terra cap a la mar, des del vespre fins a mig matí.

*serva: té forta una cosa perquè no sigui emportada.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Comentari de la forma

El poema «Mireu-me bé: sóc l'altre...» consta de vint-i-vuit versos repartits en tres estrofes molt desiguals. La primera té dinou versos, la segona en té set i la tercera, només dos.

Totes les estrofes mantenen una regularitat mètrica. En cada estrofa, hi ha versos de sis síl·labes i de quatre síl·labes: els parells són masculins i els senars són femenins. Tanmateix, en la segona estrofa el vers 20 té deu síl·labes.

Comentari del contingut

El 1977, quan tenia quaranta-vuit anys, a Miquel Martí i Pol li van diagnosticar esclerosi múltiple, una malaltia que va reduint de mica en mica la mobilitat de tot el cos, però que, en canvi, no afecta la ment.

A partir d'aquell moment, doncs, la realitat del poeta es va transformar de cop: va passar de ser un home amb activitat física a ser una persona jubilada i cada cop més incapacitada per fer les activitats físiques, fins i tot les més habituals i personals, com és el fet de beure.

Aquesta circumstància serà present en la seva obra durant uns quants anys i tindrà amb diferents emocions els seus poemes. Precisament a aquesta època pertany el poema «Mireu-me bé: sóc l'altre...», en el qual descriu la malaltia com una conversió en un altre ésser.

Les referències biogràfiques no sempre ajuden a llegir poesia i a gaudir-ne, però en el cas de Miquel Martí i Pol aquestes referències ens ajuden a acostar-nos al seu món.

Comprensió lectora

2. A partir del comentari del contingut que acabes de llegir, a qui creus que es refereix el poema quan diu «sóc l'altre»?

- ☐ Al poeta de nen.
- ☐ Al poeta malalt.
- ☐ Al poeta de jove.
- ☐ Al seu germà bessó.
- ☐ A la persona que sempre ha volgut ser.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. El poema expressa un desig:

a) De quin desig es tracta?

b) En aquest desig trobem una antítesi.

Una **antítesi** és una figura que consisteix a contrastar dues idees, dues expressions o dues paraules de significació oposada.

Quines paraules formen aquesta antítesi?

4. El poema comença dient que el mireu bé, que és l'altre, un altre que és sorrut i solitari, cosa que ens porta a pensar que el primer no devia ser així, sinó tot el contrari. Escriu els antònims d'aquests dos adjectius que surten en el poema:

a) sorrut: _____

b) solitari: _____

5. En un moment del poema, el poeta fa referència a la seva malaltia. En quins versos s'hi refereix?

6. En el poema, el poeta aprofundeix en la idea de ser dues persones. Una és la persona física, el coix, el sorrut i solitari. Qui és l'altra persona?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Aspectes formals

a) L'antonomàsia i la metonímia

En el poema trobem dues figures retòriques, l'antonomàsia i la metonímia, fins i tot formant part de la mateixa expressió.

- L'**antonomàsia** és l'ús d'un nom epítet, qualitat, etc., en lloc del nom propi d'una persona, o a la inversa.
- La **metonímia** és la designació d'una cosa amb el nom d'una altra que guarda amb aquella alguna de les relacions següents: causa-efecte, continent-contingut, concret-abstracte, matèria-objecte, etc.

Així, el vent terral de què parla en el vers 21 seria la mort per antonomàsia, i els ulls eixugats pel vent terral-mort seria la metonímia del fet de morir.

Antonomàsia: vent terral – mort; metonímia: eixugar els ulls (efecte) – morir (causa)

7. Quan diu el poeta que sortirà de «l'altre»?

b) L'al·legoria

Una altra de les figures retòriques que trobem en el poema és l'al·legoria. De fet, tot el poema és una al·legoria.

Una **al·legoria** és una expressió paral·lela d'una sèrie d'idees reals i d'unes altres de figures que, desenvolupades totalment, es refereixen a una mateixa cosa. Alguns crítics l'han definida com una metàfora continuada.

El poema «Mireu-me bé: sóc l'altre...» parla al·legòricament del poeta en ser una altra persona: el malalt, el coix, el sorrut, el solitari. És aquell que sap què voldria fer si fos el primer i més jove; el que parla del seu alliberament en sortir d'aquest altre malalt. L'alteritat, la malaltia, la mort, l'escriptura i la lluita són expressades en forma d'al·legoria al llarg del poema.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

NO DEMANO GRAN COSA:...

1. Llegeix aquest poema del llibre *Vint-i-set poemes en tres temps* (1970-1971) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

No demano gran cosa:

poder parlar sense estrafer* la veu,

caminar sense crosses,*

fer l'amor sense haver de demanar permisos,

escriure en un paper sense pautes. ⁽⁵⁾

O bé, si sembla massa:

escriure sense haver d'estrafer la veu,

caminar sense pautes,

parlar sense haver de demanar permisos,

fer l'amor sense crosses. ⁽¹⁰⁾

O bé, si sembla massa:

fer l'amor sense haver d'estrafer la veu,

escriure sense crosses,

caminar sense haver de demanar permisos,

poder parlar sense pautes. ⁽¹⁵⁾

O bé, si sembla massa...

Vocabulari

*estrafer: canviar alguna cosa d'un mateix a fi de no ser reconegut.

*crosses: bastons amb un travesser al capdamunt sobre el qual hom es repenja posant-los sota l'aixella.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Comentari formal i de contingut

El poema consta de tres estrofes i una quarta tot just començada amb el primer vers. Aquest últim vers (primer vers de la quarta estrofa inexistent) acaba en punts suspensius, la qual cosa obre la porta a altres possibilitats combinatòries dels versos.

El poema és una exposició de quatre demandes que fa el jo poètic, que en bona mesura pot recordar la carta als Reis d'Orient. Es tracta de quatre demandes de quatre activitats molt comunes.

Comprensió lectora

2. En el poema, el poeta demana poder fer una sèrie d'activitats.

a) De quines activitats es tracta?

b) Quines proposicions complementen aquestes activitats?

c) Les quatre activitats i les quatre proposicions es tornen a repetir en la segona estrofa, però combinades de manera diferent. Subratlla els versos 2, 3, 4 i 5 amb colors diferents.

d) Torna a subratllar cadascuna de les activitats i de les proposicions amb el color corresponent en la segona i la tercera estrofes.

e) Completa la quarta estrofa combinant d'una manera diferent els versos que has pintat.

O bé, si sembla massa...

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Aspectes formals

Paral·lelisme, anàfora i ironia

- El **paral·lelisme** és l'ordenació clara i simètrica de les parts de la frase o de les frases senceres.
- L'**anàfora** és la repetició d'una o diverses paraules sintàcticament dominants al començament de dos o més enunciats successius.
- La **ironia** consisteix a expressar una idea amb paraules que semblen indicar el contrari.

3. Quins són els tres versos que formen part del paral·lelisme que hi ha en el poema?

4. Digues quins versos contenen anàfores.

5. En quins versos l'autor recorre a la ironia?

Comparació amb altres obres

6. El poeta Pere Quart va escriure el poema «Tirallonga de monosíl·labs», publicat en el llibre *Circumstàncies* el 1968, en el qual també recorre a la ironia i demana una sèrie de coses que podríem qualificar de «simples» o més aviat de «modestes», és a dir, peticions «petites» en paraules «petites». Fixa't sobretot en l'últim vers, «Ei, si pot ser», comenta'n la ironia i relaciona-la amb la del poema de Martí i Pol.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Activitats de reforç

7. Què creus que vol expressar el poeta quan comença el poema dient «No demano gran cosa»?

8. Marca amb una creu el verb que pot ser sinònim de l'expressió *estrafer la veu*.

☐ Xiuxiuejar. ☐ Cantar. ☐ Fingir. ☐ Conversar.

9. Tria una d'aquestes activitats:

parlar – caminar – fer l'amor – escriure

a) Escriu quatre versos amb l'activitat que has triat que segueixin l'estructura dels versos 2, 3, 4 i 5.

b) Què creus que és el que realment demana el poeta?

c) Com definiries aquest desig amb una sola paraula?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

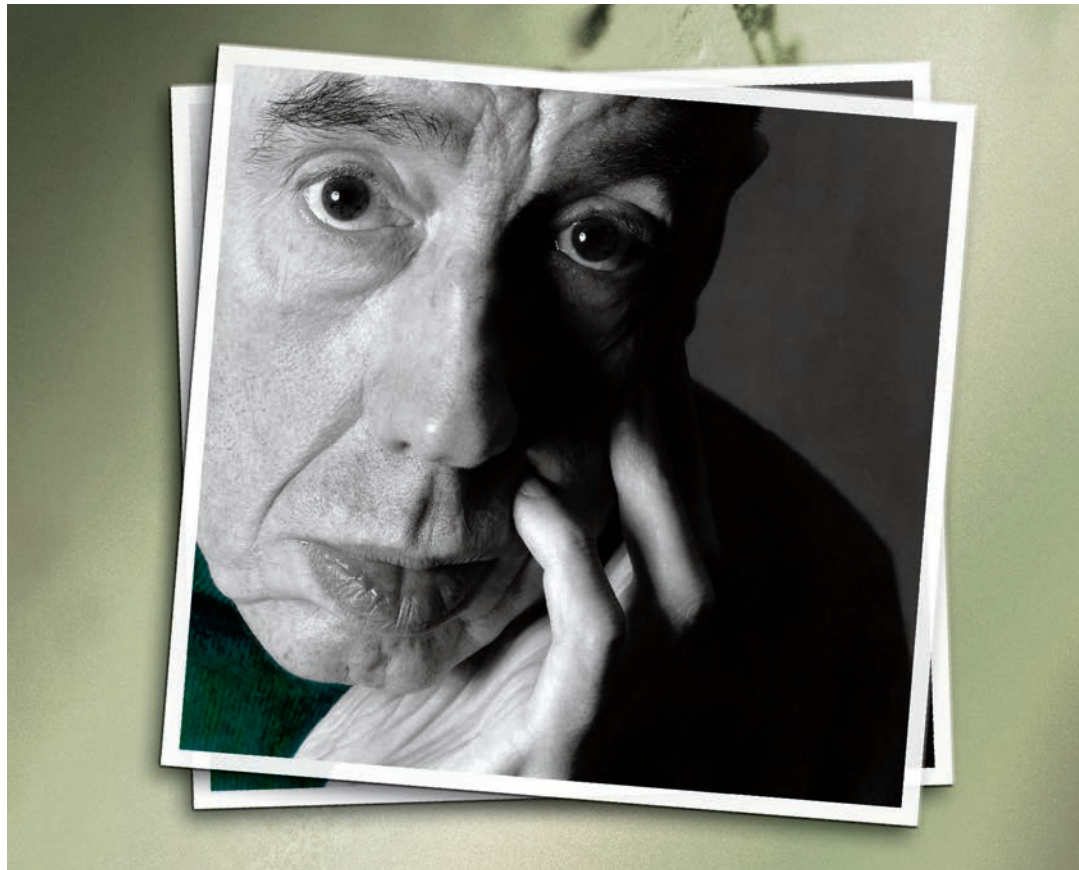
DURANT LA LECTURA

El sentit figurat i el sentit literal

- El **sentit figurat** és, segons la retòrica, el significat no propi, el qual implica una metàfora o una altra figura del llenguatge.
- El **sentit literal**, per contra, vol dir exactament el que volen dir les paraules sense cap més interpretació.

Pràctica

10. Quin és l'únic dels quatre versos de la primera estrofa que expressa un sentit literal?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

APRESSA TANT COM PUGUIS EL RETORN...

1. Llegeix aquest poema del llibre *Llibre sense títol* (1970-1971) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Apressa* tant com puguis el retorn
que la casa és molt trista sense tu.
Cada vespre, en tancar les persianes,
deixo vagar* l'esguard*
pel camí que s'enfila ⁽⁵⁾
des del fons de la vall
i intento destriar* algun so revelador*
d'entre els sons coneguts i que ja estimo.
Posaria pitxers* amb flors a les finestres
i estovalles de lli,* si endevinés que tornes, ⁽¹⁰⁾
i encendria tots els llums de la casa
perquè et servís de far si es feia fosc,
i em mudaria* i sortiria a la porta
per veure com arribes.
Però s'escolen* els dies ⁽¹⁵⁾
i ja no goso* preguntar-me
si no és més dèbil cada dia l'esperança.
Fa tant de temps que ningú
no treu la pols dels llibres.
¿Mena* a algun lloc el camí ⁽²⁰⁾
de la gran solitud?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Vocabulari

*apressa: accelera.

*vagar: anar d'un lloc a l'altre sense aturar-se enlloc.

*esguard: mirada.

*destriar: separar alguna cosa que és barrejada, confosa amb d'altres, distingir.

*revelador: que revela, que fa conèixer allò que era amagat.

*pitxers: gerros per posar-hi flors.

*lli: tipus de teixit fet amb fibres de la planta del mateix nom.

*em mudaria: em vestiria amb la roba bona, la de les festes.

*s'escolen: transcorren.

*goso: m'atreveixo.

*mena: condueix, guia.

Comentari formal i de contingut

Aquest poema sense títol és una tirallonga de vint-i-un versos de nombre de síl·labes i rima lliures distribuïts en un sol cos. En el poema el jo poètic s'adreça a un tu absent.

El to

El poema presenta clarament tres estadis en el desenvolupament del tema:

– En el primer estadi (versos de l'1 al 8), el poeta exhorta una segona persona a tornar com més aviat millor i exposa la seva esperança quotidiana de la tornada.

– En el segon (versos del 9 al 14), enumera totes aquelles accions de benvinguda que faria si sabés que ja està venint perquè la tornada li resultés agradable i fàcil.

– En el tercer (versos del 15 al 21), l'apel·lació al tu ha desaparegut. El poeta es torna introvertit i incapaç, fins i tot, de qüestionar-se res, i acaba el poema amb una pregunta retòrica de mal averany.

Comprensió lectora

2. Què és una pregunta retòrica?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Quina d'aquestes definicions creus que s'ajusta més al tema del poema?

- ☐ El poeta està intranquil i entristit perquè creu que la persona que espera no vindrà mai.
- ☐ El poeta fa tant de temps que espera, que l'enyorança li ha provocat un desànim molt gran.
- ☐ El poeta escriu una carta a una persona que l'ha abandonat.
- ☐ El poeta escriu un poema al seu fill estudiant que va morir a la guerra.

4. Els tons que hem comentat anteriorment tenen una traducció gramatical. Fixa't en el primer verb que inicia cada un dels estadis, escriu-los i indica'n la persona, el temps verbal i el mode:

1. _____
2. _____
3. _____

5. Tria el substantiu que més s'adiu amb cada vers:

a) «Apressa tant com puguis el retorn» (vers 1)

ambició – enveja – desig – turment – oblit – confiança – constància

b) «Posaria pitxers amb flors a les finestres» (vers 9)

conformisme – pessimisme – inquietud – altruisme – passivitat – alegria – hipocresia

c) «Però s'escolen els dies» (vers 15)

humilitat – antipatia – condescendència – pietat – desesperança – irritació – odi

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

6. El poeta diu que ja no s'atreveix a preguntar-se si l'esperança no és més dèbil cada dia.

a) Per què creus que fa aquesta afirmació?

b) Per què no s'atreveix a preguntar-s'ho?

7. Creus que els versos 18 i 19 tenen un sentit literal o un sentit figurat? Per què?

8. En el vers 2 el poeta diu que la casa és molt trista sense la persona que espera.

a) Creus que realment hi ha cases tristes? Quin sentit creus que té aquest vers: real o figurat?

b) En aquest vers el poeta atribueix qualitats humanes a la casa. Com es diu aquesta figura retòrica?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

9. Busca a Internet aquestes cançons relacionades per la temàtica amb el poema «Apressa tant com puguis el retorn...» i escolta-les:

– «Torna aviat», de Lluís Llach:

www.youtube.com/watch?v=SDQVSJvqCOE

– «Com un puny», de Raimon:

www.youtube.com/watch?v=VUjQ2Arc7XI

– «Foguetes» («Coet»), de J. Velloso / Roberto Mendes i interpretada per Maria Bethânia:

www.youtube.com/watch?v=M0aVeWrhZMY&feature=related

(te'n donem la traducció a continuació):

Tantes vegades vaig llençar coets
imaginant que ja venies.
Em quedava aquí, al meu racó, callada,
sentint el soroll
que l'enyorança tenia. ⁽⁵⁾

És com diu João Cabral de Mello Neto:
gall solet no teixeix un matí.
Sentí a la pell la mà del teu afecte,
quan vaig sentir el cant d'acauã.

La brisa vingué i féu la canya tova. ⁽¹⁰⁾
Dolça, em va robar un petó.
Flor de ben estimar,
tants records aquesta carícia va portar.
Un petó bé val pel que he explicat.

Tantes vegades vaig llençar coets ⁽¹⁵⁾
imaginant que ja venies.

Em quedava aquí al meu racó, callada,
sentint el soroll
que l'enyorança tenia.

Vaig llençar la naftalina, ⁽²⁰⁾
vaig canviar el llit, vaig parar taula
i vaig fer una cortina.
Vaig escombrar la casa amb delicadesa,
vaig lligar la xarxa a la barana,
arranjada amb *bonina*. ⁽²⁵⁾

Tu vas arribar en morir el dia.
Jo mai no havia sentit tanta alegria.
Si ho hagués sabut, hauria tirat coets,
hauria encès una foguera
i hauria omplert el cel de globus. ⁽³⁰⁾
El nostre amor és tan bonic, tan sincer...
Fet la nit de Sant Joan.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

GOIG DE LA PARAULA

1. Llegeix el poema «Goig de la paraula» del llibre *Les clares paraules* (1979) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Em crides sempre a més combat,
pensament viu, paraula viva,
enllà i endins de mi mateix.
No em dol*, però; què fóra* sense tu?
Tot es resol en el teu foc ⁽⁵⁾
que crema sense consumir
i en la pedra que dreces* davant meu.
En tu i amb tu restitueixo*
la densitat de cada cosa dita,
la densitat i més i tot, la vida. ⁽¹⁰⁾

Vocabulari

*dol: sap greu.

*fóra: seria.

*dreces: aixeques.

*restitueixo: torno a posar en el lloc, estat o forma anterior.

Comprensió lectora

2. A què se sent cridat el poeta?

3. Qui fa aquesta crida?

4. On fa aquesta crida?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

5. Per què no li sap greu?

6. A qui s'adreça el poema?

7. En el poema hi ha dos conceptes que són tractats com a sinònims. Quins conceptes són?

8. Penses que pot haver-hi un pensament mort? En cas que la resposta sigui afirmativa, com creus que seria?

Anàlisi formal

En aquest poema, el poeta fa servir dues noves figures retòriques: l'hipèrbaton i l'apòstrofe.

- L'**hipèrbaton** és l'alteració de l'ordre lògic gramatical.
- L'**apòstrofe** és una invocació durant el discurs a un ésser real o imaginari amb finalitat interpellant.

9. En quins versos utilitza el poeta aquestes dues figures?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

10. En el poema hi ha una figura estilística que ja coneixem: la pregunta o interrogació retòrica.

a) En quin vers es troba?

b) Quina podria ser la resposta?

11. Quina figura retòrica hi ha en el primer vers: «Em crides sempre a més combat»? Raona la resposta.

12. En el vers 5 llegim: «Tot es resol en el teu foc». Quina altra paraula implica el verb *resoldre*?

13. En el poema hi ha una nova figura retòrica, l'oxímoron.

L'**oxímoron** és una contradicció excloent entre el significat de dues paraules que, en el text, estan en contacte. Per exemple: *alegres plors*; *fosc clar*.

a) Indica en quins versos trobem el primer oxímoron.

b) El segon oxímoron està lligat a una metàfora. De quina metàfora es tracta i a què es refereix?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Comparació amb altres obres

14. Llegeix el discurs *Elogi de la paraula* amb què Joan Maragall va inaugurar l'any 1911 la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans que trobaràs en aquesta pàgina web i respon les preguntes que hi ha més avall:

www.escriptors.cat/autors/maragallj/pagina.php?id_text=2420

a) Per què en el fragment que va des de «Doncs jo crec que [...]» fins a «[...] produir la paraula» Joan Maragall considera la paraula la cosa més meravellosa del món?

b) Quin és «el producte» més perfecte de la naturalesa?

c) Quin és el millor producte d'aquest producte de la naturalesa?

d) En el fragment que va des de «¿No heu sentit mai [...]» fins a «[...] del caos ne surt la llum», amb què compara el parlar dels enamorats?

e) Quin és per a Maragall el veritable llenguatge humà?

f) En el fragment que va des de «Mes, oblidats sovint de la divinitat del món [...]» fins a «[...] Apren-gueu dels pastors i dels mariners», on creu Maragall que rau l'essència de la poesia?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Activitats d'ampliació

15. Per què l'ortografia del text *Elogi de la paraula* de Joan Maragall és diferent de la que fem servir avui dia?

16. Consulta aquesta pàgina web i respon les preguntes que hi ha a continuació:

http://apmembres2.iec.cat/detall_c.aspx?pkMembrePLE=206

a) Qui va ser l'autor de la redacció final de les normes ortogràfiques?

b) Quin any es van publicar?

17. Consulta aquesta pàgina web i digues quina funció apleix la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans:

<http://taller.iec.cat/filologica/centenari/entrada.asp?epigraf=3>

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

30

1. Llegeix el poema «30» del llibre *Primer llibre de Bloomsbury* (1980-1981) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Deixa que els mots conservin el misteri
del seu origen, per impur que sigui;
però salva'ls si pots de la feixuga*
servitud* que els sotmet a gratuïtes
verbositats,* a incerts malabarismes. ⁽⁵⁾

L'essencial es diu amb senzillesa.

El poema, que sigui l'aire en què
cada mot, exaltant-se, recuperi
la plenitud, l'esclat, la fantasia.

Vocabulari

*feixuga: pesada, difícil de suportar.

*servitud: esclavatge.

*verbositats: qualitats de qui diu les coses amb massa paraules.

Comprensió lectora

2. A qui va adreçat el poema?

3. Quina recomanació li fa sobre el seu tracte amb els mots?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. En el vers 6 el poeta afirma: «l'essencial es diu amb senzillesa». Creus que estem acostumats a sentir que les coses importants són difícils d'explicar i que, per tant, necessitem fer servir moltes paraules perquè s'entenguin?

Escriu una redacció de 300 paraules aproximadament en què exposis la teva opinió i afegeix-hi alguns exemples.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Anàlisi formal

Vers blanc, vers estramp, vers espars i vers lliure

En aquest poema, trobem versos blancs.

Un **vers blanc** és un vers d'una composició sense rima.

Tot i que els versos blancs no rimen, estan sotmesos a les lleis rítmiques i mètriques, amb un determinat esquema regular:

- Un **vers estramp** és un decasíl·lab blanc femení.
- Un **vers espars** és un vers blanc dins una composició rimada.
- Un **vers lliure** és un vers blanc no subjecte a cap estructura mètrica i rítmica regular.

5. Escandeix els versos del poema titulat «30» i digues si són masculins o femenins.

6. De quin tipus són els versos sense rima de la primera estrofa?

7. En els dos últims versos, però sobretot en l'últim, hi ha un asíndeton.

Un **asíndeton** és l'omissió de la conjunció de coordinació entre els diversos elements que podrien anar units per aquesta per accelerar el ritme de la frase.

Escriu l'asíndeton que hi ha al final del poema.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Anàlisi formal

8. Els dos primers versos són un bon exemple d'encavallament:

*«Deixa que els mots conservin el misteri
del seu origen, per impur que sigui»*

Un **encavallament** es produeix quan l'estructura sintàctica de la frase no coincideix amb el final del vers, de manera que continua en el vers següent. Per tant, exigeix una lectura més ràpida per completar el significat de la frase.

Copia els versos en què es troben la resta d'encavallaments que hi ha en el poema.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

DE SOBTE EL FOC

1. Llegeix el poema «De sobte el foc» del llibre *Per preservar la veu* (1980-1984) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

De sobte el foc que creix desmesurat*
i converteix els límits en presó,
tot el que era projecte i horitzó
és ara clos* estricte* del combat.

¿Quin vent misteriós ens ha portat ⁽⁵⁾
fins al recinte obscur d'aquesta por?
Qui ens nega l'esperança i la claror?
Qui ens sotmet a un silenci desolat?

Potser no hi ha cap mesurable* enuig*
que faci comprensible aquest rebuig,* ⁽¹⁰⁾
ni cap llei que exigeixi aquest vaitot,*

però sabem que ja no hi ha camí
que ens preservi del risc de decidir
sense apostar* la vida a cada mot.

Vocabulari

*desmesurat: sense mesura.

*clos: terreny aïllat completament de l'exterior.

*estricte: rigorosament limitat.

*mesurable: que es pot mesurar.

*enuig: fort desplaer, disgust, irritació.

*rebuig: acció de rebutjar, no acceptar.

*vaitot: fet d'arriscar un jugador en una jugada tots els diners que té davant seu.

*apostar: pactar el guany o pèrdua de diners o d'una altra cosa, segons quin sigui el resultat d'una juguesca.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Anàlisi formal

El poema «De sobte el foc» és un sonet.

Un **sonet** és una composició d'origen italià que consta, en la seva forma clàssica, de catorze versos decasíl·labs distribuïts en dos quartets inicials (amb rima encreuada *ABBA* o encadenada *ABAB*) i dos tercets finals (de rima més variada).

El sonet és una composició mètrica que presenta nombrosíssimes variacions, com, per exemple, versos alexandrins o versos d'art menor.

2. Escandeix els versos del poema, digues en quins versos es troben els fenòmens vocàlics que t'indiquem en cada estrofa i assenyala'ls:

Tots els versos del poema són _____

a) Primera estrofa:

– elisió: _____

– elisió: _____

– sinalefa: _____

b) Segona estrofa:

– elisió: _____

– sinalefa: _____

c) Tercera estrofa:

– elisió: _____

– sinalefa: _____

– sinalefa: _____

d) Quarta estrofa:

– sinalefa: _____

– elisió: _____

– elisió: _____

– elisió: _____

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

3. Quina és la rima del sonet i com són els versos: masculins o femenins?

Comprensió lectora i anàlisi del contingut

4. El poema comença amb la visió d'un foc. On se situa la veu del poeta? El poeta es troba sol en aquest destret? Raona la resposta.

5. El poema és una experiència col·lectiva, en la qual nosaltres ens trobem en perill, assetjats per un foc. Tanmateix, en la segona estrofa veiem que el foc ja no és el perill. Quin és aleshores l'indret amenaçador de la segona estrofa?

6. Què es demana el poeta?

7. Com vivim nosaltres? Marca les afirmacions correctes:

☐ Sense esperança.	☐ Sense diners.	☐ Sense futur.
☐ Sense vacances.	☐ Sense poder parlar.	☐ Esporuguits.

8. Els dos tercets donen una solució a aquesta situació que sembla que no té sortida. Vivint sense esperances i obligats a restar callats, potser no sabem exposar de manera objectiva les raons que tenim per rebutjar aquesta situació, però sabem que a partir d'ara no hi ha cap altra sortida a aquesta situació que no sigui definitiva: a vida o mort. Llegeix l'últim vers i digues on ens juguem la vida.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

AUTORETRAT ALS SEIXANTA-SET ANYS

1. Llegeix el poema «Autoretrat als seixanta-set anys» del llibre *Llibre de les solituds* (1997) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

El cap, feixuc*, m'ha encorbat les espatlles
i m'ha enfonsat el pit. Discretament
—i és d'agrair— el ventre va adquirint
la rodonor que els manuals prescriuen.
Cames i mans ronsegen* i protesten ⁽⁵⁾
i la veu fa vacances permanents
esporuguida* pels recels i els dubtes.
Només els ulls mantenen una activa
funció de vigilància i subministren
detalls insòlits a l'imaginari* ⁽¹⁰⁾
que és qui serva* dempeus la baluerna.*

I ara, en silenci, esperaré una noia
que sé que no vindrà i, a poc a poc,
se'm farà tard mentre amb els ulls tancats
m'enfonyo* pou endins del gran misteri ⁽¹⁵⁾
de mi mateix i assajo vanament*
d'interrogar la mort que sempre em ronda.

Vocabulari

*feixuc: difícil de moure o d'alçar.

*ronsegen: deixen per després o fan de mala gana alguna cosa.

*esporuguida: plena de por, espantada.

*imaginari: conjunt d'idees que formen una realitat ideal pròpia d'una persona o d'un col·lectiu.

*serva: té fort una cosa perquè no sigui emportada.

*baluerna: cosa que fa molt d'embalum.

*m'enfonyo: m'amago, m'entaforo.

*vanament: de manera vana, inútilment.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Anàlisi formal

2. En aquesta composició, formada per disset versos decasíl·labs, hi ha dues sinèresis en un mateix vers. Quines són?

3. En el vers 12 trobem un altre cas de anormalitat a l'hora de fer el recompte sil·làbic: «I ara, en silenci, esperaré una noia». Si llegim el vers fent les pauses que indiquen les comes, l'elisió i la sinalefa no es produeixen i, per tant, el vers tindria tretze síl·labes. Ara bé, perquè el vers mantingui la forma decasíl·laba del poema, cal que el llegim sense respectar les comes.

Com t'agrada més la lectura d'aquest vers, amb pauses o sense? Justifica la resposta.

Comprensió lectora

4. Quines parts del cos o relacionades amb el cos s'esmenten en el poema? Afegeix al costat de cadascuna l'adjectiu o adjectius que els atribueix el poeta.

5. Quina de les parts no s'ha deformat ni ha perdut vitalitat?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

PUNT I FINAL

1. Llegeix el poema «Punt i final» del llibre *Llibre de les solituds* (1997) amb l'ajut del vocabulari (t'indiquem entre parèntesis el vers en què es troba cada paraula):

Ho deixo tot, però estreno claror.
Faré un pas més i fugiré de mi
per preservar* l'empremta* d'un desig
que sé que mai no m'abandonarà.
Perdre la hisenda* em dóna llibertat. ⁽⁵⁾
El mirall s'ha trencat en mil bocins*
i en cadascun m'hi veig, desmesurat.
Amor, amor que em crides quan no hi sóc,
¿per quins camins massa sovint te'm perds
si et duc* al sexe, al cor i al pensament? ⁽¹⁰⁾
Ho deixo tot i apreng codis secrets
en el silenci lúcid* de la nit.
Demà em dibuixaré en una paret,
demà passat, si em vaga, faré el mort
i al tercer dia ressuscitaré. ⁽¹⁵⁾
Després els versos es riuran de mi
i jo em riuré dels versos, complagut.*
Seré molts o potser no seré cap.
Ho deixo tot, aprofiteu-se'n, gent.
Al que no sóc li agrada el desgavell.* ⁽²⁰⁾
Tot el turment em turmenta ben poc.
Només un cos de dona em fa feliç
i ara el descriu tancat, solemne, els ulls.
Espero el llamp que m'ha de redimir.*
A poc a poc, em posaré dempeus. ⁽²⁵⁾
S'apropa el gran moment. Ho deixo tot.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

Vocabulari

- *preservar: guardar d'un mal, evitar que ocorri.
- *empremta: senyal que deixa un cos en passar damunt d'un altre.
- *hisenda: conjunt de béns i riqueses.
- *bocins: trossos d'un sòlid tallat.
- *duc: porto.
- *lúcid: que comprèn clarament les coses.
- *complagut: satisfet.
- *desgavell: desordre complet, barreja.
- *redimir: alliberar un captiu pagant un rescat.

Comprensió lectora

2. Escriu la metàfora que hi ha en el primer vers i digues quin és el seu significat literal.

3. El poeta afirma que fugirà d'ell per preservar un desig. Què vol dir?

- ☐ Marxarà de casa per anar a buscar la seva companya.
- ☐ Accepta que el seu cos mori sense que això li destorbi l'ànima de poeta.
- ☐ Ho deixa tot als fills perquè no li reclamin res.

4. En el vers 5 llegim: «Perdre la hisenda em dóna llibertat».

a) Quin és el sentit literal d'aquesta hisenda?

b) I el sentit figurat?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

5. Escriure de la pròpia mort només es pot fer des de la vida, mentre s'és viu. Així, quan el poeta diu que ho deixa tot, no podem interpretar com si digués «em moro», sinó més aviat com un «em preparo per a la mort».

Què fa, doncs, a partir de la seva declaració repetida de «Ho deixo tot»?

6. On trobem el títol del poema? Què pretén el poeta posant-lo en aquest lloc?

7. El nucli físic del poema —versos de l'11 al 15— són una previsió de les seves últimes activitats en vida que fa referència a una altra mort de la nostra tradició cultural. A quina mort ens estem referint?

8. Què ens aconsella el poeta que fem amb la seva obra quan ja sigui mort?

9. Com sabem que no li importa que li remenem l'obra?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

10. En quin vers ens anuncia que ja no pateix pels dolors físics?

11. Ara ja no pateix, però sí que gaudeix. Com ho fa?

Anàlisi formal

12. Fixa't com comença el poema. Busca aquesta mateixa frase al llarg del poema i digues quantes vegades surt i en quins versos.

13. Escandeix els versos i marca el tipus de vers.

Comparació amb altres obres

14. El vers 8 comença amb un apel·latiu. Quin?

15. Aquest apel·latiu era usat per Ausiàs March com a senyal (*senhal* en la poesia trobadoresca). Entre quins segles va viure aquest poeta valencià?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

16. Busca en un diccionari de literatura quina era la funció dels senyals en la poesia trobadoresca i posterior.

17. Llegeix el poema «Quins tan segurs consells vas encercant» d'Ausiàs March i digues si aquest poeta i Miquel Martí i Pol comparteixen la mateixa actitud davant la mort. Justifica la resposta

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

1. Relaciona les característiques més destacades de cadascuna de les etapes de la producció poètica de Miquel Martí i Pol, segons l'estudi introductori fet per Àlex Broch, amb l'etapa corresponent:

- Com que el futur és un temps que s'aprima, ara la mirada és del present cap al passat.
- «La veritable mort és desertar», en paraules de Miquel Martí i Pol.
- El seu sentit de solidaritat s'orienta cap al seu entorn més immediat i cap als altres.
- La seva poesia es fa ressò del neopopularisme i de la cançó tradicional.
- L'itinerari que caracteritza aquest procés és la irrupció, la progressió i l'estabilització de la malaltia.

Primera

Segona

Tercera

Quarta

Cinquena

2. D'entre tots els poemes que hem seleccionat, diques quin t'ha agradat més i per què.

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

3. Després d'haver llegit aquesta antologia poètica, quina opinió tens de la poesia? Els exercicis t'han servit per gaudir-la millor o bé t'estimes més llegir la poesia sense cap guia de lectura? Argumenta les respostes.

4. Dóna la teva opinió sobre la poesia de Miquel Martí i Pol i compara-la amb altres poemes o poetes que coneguis.

PROPOSTES LÚDIQUES

1. Aprèn de memòria el poema que t'hagi agradat més i recita'l davant la resta de la classe. Abans, però, assegura't que l'has entès.
2. Tria un dels poemes i amb l'ajuda del professor o la professora de Plàstica plasma'l tot sencer o plasma'n només un vers o una estrofa en un dibuix, una pintura o una fotografia. Els versos següents et poden servir d'inspiració:

Collarets de llum

Tot és de joguina

Plorava el cor silencis i llanguiment

L'amor, ara, es repenja
fina, al meu braç.

Mare, si fos mariner,
iria amb la meva barca
cercant amb delit l'amor
per mars de somni i rondalla.

Ara penso sovint que si les coses
haguessin passat tal com nosaltres volíem
potser tindríem fúcsies novelles
en un pati molt clar, i un blau profund
de mar obert al fons de la mirada.

INTERDISCIPLINARIETAT

CIÈNCIES SOCIALS

1. Assenyala en un mapa de Catalunya la comarca d'Osona, la seva capital, Vic, i el poble de Roda de Ter. Després, fes una fitxa de la comarca que inclogui aquesta informació:

- La superfície en quilòmetres quadrats.
- El nombre d'habitants.
- El tipus d'indústria.
- Les vies de comunicació.
- El nombre d'instituts i d'escoles privades i concertades de Secundària que hi ha.

LLENGUA

2. Busca un poema de Miquel Martí i Pol que hagi estat traduït a una llengua que coneguis, compara'l amb l'original i valora si està ben traduït.

ÈTICA

3. Parleu de les diferents actituds de les persones davant d'una malaltia.

MÚSICA

4. Trebal·leu a classe alguna de les nombroses versions musicals que s'han fet dels poemes de Miquel Martí i Pol.

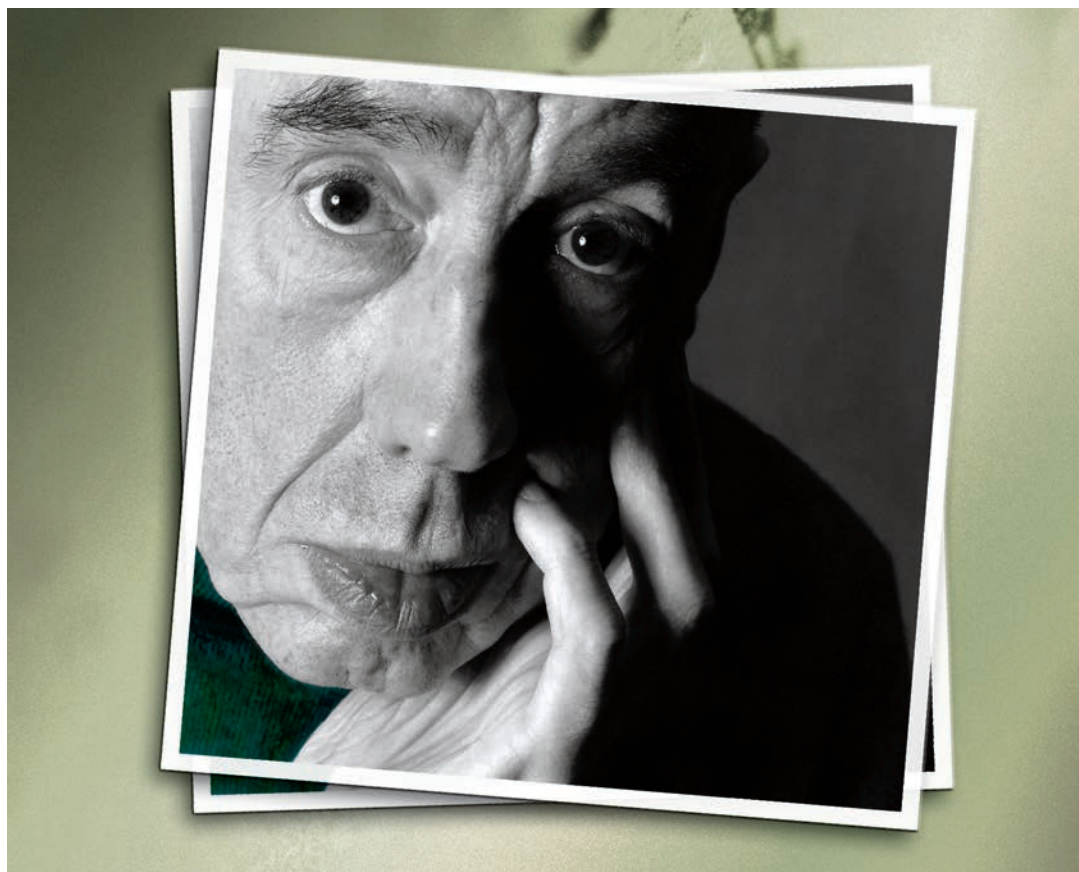
LITERATURA COMPARADA

1. La poesia de Miquel Martí i Pol ha estat molt apreciada pels seus contemporanis i, ell, com a poeta i conciutadà, ha rebut un gran reconeixement públic i ciutadà. Compareu aquest reconeixement amb el que han tingut altres autors com Jacint Verdaguer, Josep Maria de Sagarra i Salvador Espriu, entre d'altres.

2. Feu una lectura de l'obra poètica de Martí i Pol seguint-ne l'evolució en etapes, tal com hem fet en aquest quadern i com van proposar, entre d'altres, aquests autors:

– DESCLOT, MIQUEL I MEDINA, JAUME: Pròleg a Miquel Martí i Pol: *El llarg viatge. Obra poètica II*. Barcelona, Llibres del Mall, 1976.

– *Nova antologia poètica / Miquel Martí i Pol*. A cura de Pere Farrés. Barcelona, Edicions 62, 2000.

SOLUCIONARI

ABANS DE LA LECTURA

1. Resposta oberta. Consulteu l'apartat «L'obra i el seu entorn».

DURANT LA LECTURA

Collarets de llum

1. a) Un estel petit i la Lluna bruna i clara.
b) Els camps, les ribes pures, els pollancs, el riu, el pla, les altures, els grills, els ocells cantaires, el vent remorós i els follets rondaires.
c) S'amagarà entre satalies.
2. N'hi ha una en els versos 3, 19 i 39: «si el rostoll s'adorm»; dues en el vers 27: «i els pollancs i el riu»; dues en el vers 28: «i el pla i les altures», i una en els versos 30 «i els ocells cantaires», 31 «i el vent remorós», 32 «i els follets rondaires» i 33 «I ell, entaforat».
3. Hi ha una elisió en el vers 35: «contarà a la nit».
4. Resposta oberta.

L'amor jugava a perdre's

1. Resposta oberta.
2. Masculí: «No el trobaràs» (vers 4); femení: «L'amor era vençuda» (vers 19), «L'amor, ara, es repenja, / fina, al meu braç» (versos 23 i 24).
3. a) Jugava a perdre's (vers 1), es compadia (vers 13) i era vençuda (vers 19).
b) Es repenja al meu braç (versos 23 i 24).
4. a) L'amor.
b) L'enyorança.

SOLUCIONARI

- c) La tarda.
- d) La tarda.
- e) El cor
- f) Tot.
- g) L'amor.
- h) L'amor.
- i) Un cant.
- j) L'amor.
- k) El pler.
- l) Un goig unànime.
- m) L'amor.

5. Correspon a la primera definició, perquè tot el poema és una tirallonga de vint versos amb una segona i una última estrofa de quatre versos.

6. La composició alterna els versos de sis síl·labes i els versos de quatre síl·labes; els versos llargs coincideixen amb els versos femenins i els versos curts, amb els versos masculins.

La rima té la composició següent:

a	b	c	b	d	e	d	e	f	g	f	g	d	h	d	h	i	j	i	j		k	b	l	b
6	4	6	4	6	4	6	4	6	4	6	4	6	4	6	4	6	4	6	4		6	4	6	4

7. Resposta oberta.

Romanço

1. Tots els versos del poema tenen sis síl·labes. Els versos senars són masculins i els parells, femenins.

2. Sinalefes: «**Si** ens besem pels carrers» (vers 1); «**i** el sometent amb arma» (vers 8); «**i** el batlle, modestet» (vers 15); «Serà **un** dia revolt» (vers 17); «algú dirà: **és** molt trist» (vers 23); «**i** **et** mirarà les cames» (vers 24); «**i** **un** tremolor a les cames» (vers 36); «armats amb força i dalla» (vers 38); «**i** esborrarem el rastre» (vers 48).

Elisió: «Abans **no** **es** faci clar» (vers 41).

Sinèresis: «vindran guàrdies civils» (vers 5); «per les missions de l'Àsia» (vers 28).

SOLUCIONARI

3. Si ens besem pels carrers		x 6 síl·labes
trontollaran les cases,	a + vocal neutra	b 6 síl·labes
les dones del raval		x 6 síl·labes
ho contaran al batlle,	a + vocal neutra	b 6 síl·labes
vindran guàrdies civils		x 6 síl·labes
empunyant simitarres,	a + vocal neutra	b 6 síl·labes
dos frares del Remei		x 6 síl·labes
i el sometent amb arma.	a + vocal neutra	b 6 síl·labes

4. Resposta oberta. A tall d'exemple: simitarres, que són sabres de fulla corbada; el sometent; que és una organització de gent armada no professional mobilitzada per un toc de campana per defensar-se o encalçar malfactors; l'execució pública dels condemnats a la plaça del poble; fugir cap a França disfressats de captaires pel bosc, etc.

5. Es tracta dels guàrdies civils que empunyen simitarres (versos 6 i 7).

Aquest «error» cronològic és del tot voluntari —el cos de la Guàrdia Civil és molt més modern que l'ús de la simitarra— i abunda en la intenció d'expressar com n'és, d'antiga i bàrbara, la repressió contra les expressions públiques d'afecte. D'altra banda, aquestes errades cronològiques eren molt comunes en els romanços, que recordem que són composicions d'origen popular de transmissió oral, la qual cosa facilita que el recitador hi afegeixi paraules de la seva collita.

Com que ara ve el bon temps

1. Resposta oberta.

2. La veu del poema correspon a un *nosaltres* format per set nenes que porten faldilles. Probablement avui dia es tractaria de set nenes que juguen camí de l'escola, però en el poema són set nenes que juguen camí de la feina.

El poema es deu adreçar als companys o companyes de la fàbrica o del taller.

3. Viuen en un poble.

4. Retrata una època antiga, perquè avui dia els infants no poden treballar fins a setze anys. D'altra banda, es descriuen uns costums que avui dia ja no se segueixen, com ara que les noies es tapin les cames quan passa el director.

SOLUCIONARI

5. Al matí abans de la feina.
6. Despararan la taula (del joc), fugiran de la clasta, arribaran a la plaça, esmorzaran i faran gatzara.
7. Tornaran a la tasca: tot passant pel safareig es rentaran la cara, engegaran un crit i saltaran el gual.
8. Tot el poema és format per versos hexasíl·labs.
9. El poema comença amb un vers masculí i es van alternant els versos masculins i femenins. La rima dels versos masculins és lliure, mentre que la dels versos femenins és assonant.
10. El poema «Tot l'enyor de demà» és un poema fet des de la il·lusió i el goig de viure una vida quotidiana, senzilla, de barri, amb força vida al carrer: les veïnes, el mercat, treballadors d'oficis humils. Així doncs, l'espai d'aquest poema és el que es veu des de la finestra d'una casa integrada en aquest carrer i en aquest barri, que ben bé podria ser el barri de la Barceloneta de Barcelona, de principis del segle xx.

D'altra banda, l'espai del poema «Com que ara ve el bon temps» també és un espai obert, però no és un espai de barri, sinó de poble, igualment humil. Tanmateix, la mirada no és des d'una finestra o d'una façana estant, sinó que és mòbil i segueix les nostres protagonistes, la nostra veu, que es dedueix que és una veu plural referida a set nenes que aprofiten la mitja hora que tenen per esmorzar i que gaudeixen del poble i dels entorns naturals que s'obren plens de possibilitats de joc amb l'arribada del bon temps.

In memoriam

1. Resposta oberta.
2. a) Resposta oberta.
b) Resposta oberta.
3. Resposta oberta.
4. Resposta oberta.

SOLUCIONARI

Mireu-me bé: sóc l'altre...

1. Resposta oberta.
2. Al poeta malalt.
3. a) «Si ara pogués, jauria / pels marges clars / amb noies de pell fosca» (versos 9, 10 i 11).
b) *Clars* i *fosca*, en els versos 10 i 11.
4. a) Sorrut: comunicatiu, expansiu; b) solitari: sociable.
5. En els versos 13 i 14: «i algú m'ha omplert de vidres / tota la sang».
6. En el vers 20 diu que emergirà de si mateix; per tant, vol dir que encara és dins seu.
7. El dia que es mori.

No demano gran cosa:...

1. Resposta oberta.
2. a) Parlar, caminar, fer l'amor i escriure.
b) Sense estrafer la veu, sense crosses, sense haver de demanar permisos i sense pautes.
c) poder parlar sense estrafer la veu (vers 2), caminar sense crosses (vers 3), fer l'amor sense haver de demanar permisos (vers 4) i escriure en un paper sense pautes (vers 5).
d) Resposta oberta.
e) Resposta oberta.
3. Són els versos 6, 11 i 16, que diuen: «O bé, si sembla massa».
4. Els versos 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14 i 15.

SOLUCIONARI

5. En els versos 6, 11 i 16, quan diu: «O bé, si sembla massa».
6. Resposta oberta. Tanmateix, en tots dos poemes es demanen els mínims d'una vida en llibertat. Trobem la ironia en el fet de considerar possible que fins i tot els mínims poden resultar excessius si qui te'ls ha de concedir és una autoritat repressora.
7. Resposta oberta. Tanmateix, si el poeta declara que no demana gran cosa és perquè considera que el que detalla a continuació no pertany a aquella mena de béns que podríem considerar com un luxe, sinó béns que són considerats modestos, i que, de fet, haurien de formar part de la vida de qualsevol persona. No demana coses materials que es poden comprar, sinó poder fer accions quotidianes amb llibertat, com ara parlar, caminar, fer l'amor i escriure.
8. Fingir.
9. a) Resposta oberta. A tall d'exemple: poder parlar sense estrafer la veu / poder parlar sense crosses / poder parlar sense haver de demanar permisos / poder parlar sense pautes.
b) Demana poder viure lliurement.
c) Llibertat.
10. El 4: «fer l'amor sense haver de demanar permisos».

Apressa tant com puguis el retorn...

1. Resposta oberta.
2. Una pregunta retòrica és un recurs literari que consisteix a formular una expressió interrogativa adreçada a un interlocutor de qui no s'espera resposta.
3. El poeta fa tant de temps que espera, que l'enyorança li ha provocat un desànim molt gran.
4. Apressa: segona persona del singular de l'imperatiu; posaria: primera persona del singular del condicional d'indicatiu; s'escolen: tercera persona del plural del present d'indicatiu.

SOLUCIONARI

5. a) Desig, b) alegria, c) desesperança.

6. a) Resposta oberta.

b) Resposta oberta.

El poeta ja sap que l'esperança és més dèbil cada dia i, per això, ja no gosa preguntar-s'ho, perquè ja sap la resposta i, a més, la pregunta repetida fa créixer la desesperança.

7. Tenen un sentit figurat, perquè seria una grolleria esperar algú perquè netegés els llibres.

Es tracta d'una metonímia, que consisteix a designar una cosa amb el nom d'una altra que guarda amb aquella alguna de les relacions següents: causa-efecte, continent-contingut, concret-abstracte, matèria-objecte, etc. En aquest cas, seria canviar el fet d'agafar un llibre i llegir-lo amb la seva conseqüència, que és el fet de treure'n la pols.

8. a) Resposta oberta. Tanmateix, les cases no poden ser tristes perquè són elements inanimats i, per tant, no poden tenir sentiments. Quan diem que les cases són tristes, ho diem en sentit figurat per expressar, sovint, diferents situacions, com ara els sentiments de les persones que hi viuen, que sigui una casa sense sol, que n'hagi marxat alguna de les persones que hi vivien i, per tant, les persones que hi queden estiguin tristes...

b) Personificació o prosopopeia.

9. Resposta oberta.

Goig de la paraula

1. Resposta oberta.

2. Se sent cridat a més combat.

3. El pensament viu, la paraula viva.

4. A dins i fora d'ell mateix.

5. Perquè considera que sense el pensament viu, altrament dit, paraula viva, ell no seria ell.

6. S'adreça al pensament, la paraula.

SOLUCIONARI

7. El pensament viu i la paraula viva.
8. Resposta oberta. Tanmateix, un pensament mort és aquell que no neix d'un mateix, sinó que ve d'adoptar les idees i les paraules dels altres, de repetir el que hem sentit sense aturar-nos a analitzar-ho. En aquest cas, no som els autors del que diem, sinó que només ho repetim. Aquest fet ens converteix en clons dels altres, en persones que n'imiten unes altres i no pas en algú amb personalitat pròpia.
9. En els dos primers: «Em crides sempre a més combat, / pensament viu, paraula viva». Sense l'hipèrbaton, l'ordre lògic seria aquest: Pensament viu, paraula viva / em crides sempre a més combat.
10. a) En el vers 4: «què fóra sense tu?»
b) La resposta seria: res.
11. La metàfora, ja que el combat és un terme metafòric per referir-se al fet de pensar, al fet de crear.
12. La paraula que implica és incògnita, problema, pregunta, dificultat; termes que en aquest context són sinònimes.
13. a) En els versos 5 i 6: «foc / que crema sense consumir».
b) El segon oxímoron es troba en el vers 7: «i en la pedra que dreces davant meu». La pedra es pot interpretar com la dificultat, allò que impedeix seguir avançant.
Així doncs, l'oxímoron seria el fet de considerar que la dificultat que impedeix que el poeta avanci és on es resol tot, és a dir, la dificultat mateixa fa que es resolgui la dificultat, el que, als ulls de tota lògica, és absurd.
14. a) Perquè en la paraula es troben el cos i l'esperit de la nostra naturalesa.
b) L'ésser humà.
c) La paraula.
d) Amb el parlar dels poetes.
e) El vers.
f) En les paraules vives, aquelles que diu el poble, la gent que està a la vora de la terra i del mar, sense cap afectació.

SOLUCIONARI

- 15.** Perquè la llengua catalana encara no tenia unes normes d'ortografia acceptades per tothom.
- 16.** a) Pompeu Fabra.
b) El 1913.
- 17.** La Secció Filològica aconsegueix la funció d'acadèmia de la llengua catalana que l'Institut té encomanada. Aquesta funció comporta l'estudi científic de la llengua, l'establiment de la normativa lingüística i el seguiment del procés d'aplicació d'aquesta normativa en l'àmbit que li és propi: les terres de llengua i cultura catalanes.

30

- 1.** Resposta oberta.
- 2.** Al lector.
- 3.** Li recomana que els salvi de formar part de la xerrameca i, sobretot, de l'artificiositat.
- 4.** Resposta oberta.
- 5.** Tots els versos són decasíl·labs i tots són femenins, excepte el vers 7.
- 6.** Són versos estramps.
- 7.** «cada mot, exaltant-se, recuperi / la plenitud, l'esclat, la fantasia.»
- 8.** En els versos 3 i 4; els versos 4 i 5; els versos 7 i 8, i els versos 8 i 9.

De sobte el foc

- 1.** Resposta oberta.
- 2.** Tots els versos del poema són decasíl·labs.
a) Primera estrofa:

SOLUCIONARI

- elisió: «De sobte **el** foc» (vers 1)
- elisió: «tot el **que** era» (vers 3)
- sinalefa: «projecte **i** horitzó» (vers 3)
- b) Segona estrofa:
 - elisió: «fins al recinte **o**bscur» (vers 6)
 - sinalefa: «l'esperança **i** la claror» (vers 7)
- c) Tercera estrofa:
 - elisió: «que exigeixi aquest vaitot» (vers 11)
 - sinalefa: «Potser no **hi ha** cap» (vers 9)
 - sinalefa: «que exigeixi aquest vaitot» (vers 11)
- d) Quarta estrofa:
 - sinalefa: «que ja no **hi ha** camí» (vers 12)
 - elisió: «que **ens** preservi» (vers 13)
 - elisió: «sense apostar» (vers 14)
 - elisió: «la vida **a** cada mot» (vers 14)

3. La rima del poema és ABBA ABBA CCD EED; es tracta d'una rima encreuada amb tots els versos masculins.
4. La veu del poeta se situa atrapada pel foc.
No, perquè en els versos 5, 6, 7, 8 i 13 el poeta utilitza el pronom *ens*, amb la qual cosa indica que no està sol.
5. El recinte obscur d'aquesta por.
6. El poeta es demana qui ens ha dut fins a la por, qui ens nega l'esperança i la claror i qui ens sotmet a restar callats sense compassió.
7. Sense esperança; sense poder parlar; sense futur.
8. A cada mot.

SOLUCIONARI

Autoretrat als seixanta-set anys

1. Resposta oberta.
2. Les sinèresis són «funció de vigilància» (vers 9).
3. Resposta oberta.
4. El cap feixuc, les espatlles encorbades, el pit (enfonsat), el ventre arrodonit, les cames i les mans lentes i queixoses, la veu absent i esporuguida i els ulls actius.
5. Els ulls. De fet, els ulls són els elements que uneixen totes dues estrofes del poema. En la primera estrofa, que és un seguit de detalls de com s'han deformat i han perdut funcions les parts del seu cos, només els ulls resten actius com sempre ho han estat.
En la segona estrofa, aquests ulls que en la primera estrofa es mostraven vigilants i escrutadors ara es tanquen per afavorir la mirada endins. És paradoxal que aquells membres que estan actius en un cos inactiu siguin els que facin possible aquesta introspecció, precisament des de la inactivitat. Per dir-ho de manera molt planera, els ulls són els encarregats de fer la feina activa i la feina reflexiva.

Punt i final

1. Resposta oberta.
2. Estreno claror. Podríem interpretar que el poeta assoleix una capacitat de comprensió inaudita.
3. Accepta que el seu cos mori sense que això li destorbi l'ànima de poeta.
4. a) Vol dir que es queda pobre i que, per tant, res no el lliga a res.
b) Es pot estar referint al cos material, al lloc on viu.
5. Estrena claror, aprèn codis secrets i ens anima que ens aprofitem de la seva obra.

SOLUCIONARI

6. En la part final del darrer vers. Es tracta d'una mena de gràcia que fa el poeta, ja que el títol no surt explícitament en el poema escrit en lletres, sinó en la seva expressió estilística.
7. A la mort de Jesucrist, del qual es diu que va ressuscitar el tercer dia de la seva mort. A partir d'aleshores, la tradició considera aquest fet com la prova que va abandonar el món terrenal i va passar a formar part de la vida de tots nosaltres des d'una perspectiva espiritual.
8. Aconsella que ens n'aprofitem. Es tracta d'una expressió no acceptable segons les lleis de la gramàtica, però sí des d'un punt de vista d'expressió de la llengua popular.
9. Perquè en el vers 20 diu: «Al que no sóc li agrada el desgavell.»
10. En el vers 21, quan diu: «Tot el turment em turmenta ben poc.»
11. Recordant un cos de dona (versos 22 i 23).
12. Surt quatre vegades, en els versos 1, 11, 19 i 26. Sempre la trobem obrint els versos, menys en la darrera vegada, que fa de tancament. Per tant, podem dir que aquesta frase obre i tanca el poema. Aquest recurs és una anàfora.
13. Tots els versos són decasíl·labs i masculins.
14. Amor, amor.
15. Entre els segles XIV i XV.
16. Els trobadors utilitzaven els senyals en la poesia trobadoresca per amagar la identitat d'una dama casada. Per tant, descobrir-la hauria estat una descortesia i, en alguns casos, fins i tot hauria posat en perill tant la dama com el trobador.
17. Tots dos poetes coincideixen en el fet que per a tots dos la mort és un alliberament. Tanmateix, a Miquel Martí i Pol l'espera de la mort significa que estrena claror, és a dir, que li aporta una capacitat de comprensió més profunda. En canvi, per a Ausiàs March la mort és el descans després d'una vida o unes experiències vitals molt doloroses. La mort és deixar de patir, i si per això ha de deixar de viure, ja li està bé. No és el cas de Martí i Pol,

SOLUCIONARI

que tot i tenir una vida dolorosa a través del patiment que li va comportar la seva malaltia mai no va expressar la mort com un alliberament.

DESPRÉS DE LA LECTURA

1. a) Com que el futur és un temps que s'aprima, ara la mirada és del present cap al passat – cinquena.
b) «La veritable mort és desertar», en paraules de Miquel Martí i Pol – quarta.
c) El seu sentit de solidaritat s'orienta cap al seu entorn més immediat i cap als altres – segona.
d) La seva poesia es fa ressò del neopopularisme i de la cançó tradicional – primera.
e) L'itinerari que caracteritza aquest procés és la irrupció, la progressió i l'estabilització de la malaltia – tercera.
2. Resposta oberta.
3. Resposta oberta.
4. Resposta oberta.